

İDARE

Dahiliye vekâletinin aylık mecmuası

Yıl: 11

Haziran 1938

Sayı: 123

Resmî Kısım

Sayın Vekilin Nutukları

Kanunlar

Mülkî Teşkilât Kararname ve Tamimleri

Tamimler

Tekaüt ve Yetim Aylıkları

Makaleler

Memur Rejimleri: Amerikada

Hasan Şükrü Adal

Osmanbey Matbaası — İstanbul

1938

Resmî Kısım

**Sayın Vekilin 19-V-938 günü 19 Mayıs Stadyomunda gençlere
hitaben söylediği nutuk**

— Sayın yurddaşlarım,

Bugün, yurdun her bucağında, Türk gençleri ve sporcuları ve milyonlarca Türk halkı, toplu ve birlikte ebedi ve cihanşümul bir tarihin dönüm günlerinden en büyüğünü kutluyorlar.

O günün vaziyet ve umumî manasını en sağlam bir kaynaktan, Atatürk dilinden dinliyelim: (Sürekli alkışlar)

1919 senesi mayısının 10 uncu günü Samsuna çıktım. Vaziyet ve manzarai umumiye:

Osmanlı devletinin dahil bulunduğu grup harbi umumîde mağlûb olmuş, osmanlı ordusu her tarafta zedelenmiş, şeraiti ağır bir mütarekename imzalanmış, büyük harbin uzun seneleri zarfında millet yorgun ve fakir bir halde... Millet ve memleketi harbi umumiye sevkedenler kendi hayatları endişesine düşerek memleketten firar etmişler. Saltanat ve hilâfet mevkiini işgal eden Vahdettin mütereddit şahsını ve yalnız tahtını temin edebileceğini tahayyül ettiği denî tedbirler araştırmakta.. Damat Ferit Paşanın riyasetindeki kabine âciz, haysiyetsiz, cebin, yalnız padişahın iradesine tâbi ve onunla beraber şahıslarını vikaye edebilecek herhangi bir vaziyete razı... Ordunun elinden silâhı ve cebhanesi alınmış ve alınmakta''

Gençler, Atatürk'ün veciz kelâmının, umumî tarih

edebiyatına hakettiği bu hazin levha, medeniyet tarihinin daima utanacağı bir sayfa olarak nesilden nesile naklolunacak, Türk milletine reva görülen bu âkibetten insanlığın yüzü kızaracaktır. O âkibetin, Türk olsun, Türkün gayrisi olsun gafil, hain veya düşman, bütün günahkâr ve suçluları o silinmez hacaletin ıstırabını gönüllerinde ve kara damgasını da alınlarında, adlarında daima taşıyacaklardır.

Kurulan yurd ve onu kurtaran

Atatürk'ün, artık insan olarak yaşamak hakkı bitti ve tarihi kapandı sanılan Türk milletinin canlılığına ve karakterine ve bilhassa hakkı, haysiyeti, istiklâli için her zaman, her şeyini ortaya koyacak kudret ve kabiliyette olduğuna sarsılmaz imanı olmasaydı, eğer, onun insanları yüksek idealler etrafında toplamak ve birleştirmek, şuur, kanaat ve isteklerde sevk ve idare etmek kabiliyeti olmasaydı, eğer onun dehaların üstünde olan kumandanlığı olmasaydı, Türk askerlerinin bahadırılığı olmasaydı ve eğer modern ve müsbet ilimlerle mücehhez dimağı ve bilhassa büyük kalbi olmasaydı bugün şu güzel vatan parçalanmış ve yâd ellerde ıssız ve harap ve bu güzel millet perişan ve hattâ yok olacaktı. Beşer zulme ve zulmete boğulacaktı.

Yurddaşlarım,

Atatürk, Türkiyeyi ve Türkleri tasavvurlanmış ve hazırlanmış o feci durumdan kurtarmakla, dünyanın mühim ve büyük bir parçasında girişeceği boğuşmalardan ve düşeceği katik hallerden kurtardı. Türklüğü, ilerletme ve barış amili olarak insanlık camiası arasında lâyük olduğu şerefli makamına iade etti. Mütarekenin karma karışık tasfiye anlarında ilk olarak kurtulma yolunu buldu ve kurtulmak isteyenlere örnek ve önder oldu. (Şiddetli alkışlar) ,

Dünya efkârı umumiyesinin ve cihanda bütün sağ duygu sahiplerinin Atatürk'e hayranlığının ve takdîrkâr

lığının ve Türk inkılâbına ve Türklere karşı da sempati ve hayranlığının bir çok sebepleri arasında bu kurtarma ve kurtulma hissini verdiği memnuniyetin yeri büyüktür.

19 Mayıs Stadyomu

19 mayıs günü beşer tarihinin, insanlık ve medeniyet lehine olarak talihini ve gidişini değiştirdiği gündür. Onu takib eden 18 senenin her günü cihanın gözü önüne serilmiş ve yayılmış olan eserleri, o devrim gününün ne büyük ve ne alemşümul neticeler verdiğini göstermektedir ve mütemadi bir ittıratla âtide göstermekte devam edecektir. Bu âtinin en kuvvetli zemini, ey Türk gençleri sizlersiniz. Onun içindi rki, Atatürk bu 19 mayıs gününün Türk gençliğine ve Türk sporculuğuna tahsis edilmesini tensip buyurdular. (Alkışlar). Milletimiz de o günün hatırasını sizin bayramınız olarak kutluyor. Millî bayramlarımız arasına girecek olan bugünün buradan böyle her yıl kutlulayacağız. Münasib göreceğinizi tahmin ederek sizin için yapılan bu sahanın adını bu ulu güne izafe etmek istedim. Tasvib ederseniz bundan böyle bu sahanın adı «19 Mayıs Stadyomu» olsun. (Sürekli alkışlar).

Bu yurd gençliğe emanettir

Yurddaşlarım,

Atatürk, yarattığı eseri büyük nutkundan Türk gençliğine emanet etmişlerdi. O emanetle bu gençlik bayramı arasındaki yakınlık ve samimî alâka aşıkârdır. O kadar büyük fedakârlıklarla, güçlüklerle elde edilen istiklâl ve cumhuriyet ancak böyle yüksek evsaf, kabiliyet ve ahlâkta yetiştirilecek temiz kanlı, temiz ellere bırakılırdı.

Size bırakılan bu kıymetli ulusal emaneti, ilelebet muhafaza ve müdafaa edeceğinize; hattâ büyüterek yükselteceğinize, başımızda ulu ve ulusal Önderimiz olduğu halde bütün Türk milleti emin ve yarınından müsterihtir. Vatan, millet sizlere güveniyor ve sizlerle övünüyor.

Sağlam kafa, sağlam vücutta olur. Evet, fakat, kafa, bilgi ile teçhiz edilmezse kol kuvveti ham bir madde halinde ve başkalarının elinde ve emrinde ancak istismar vasıtası olur ve daima kullanılanın aleyhinde olarak.

Sizlerin her yönemden kuvvetli ve kudretli olmamız için, analarınız, babalarınız, partiniz, milletiniz, Büyük Millet Meclisiniz, hülâsa bütün bir devlet hiç bir fedakârlığı esirgememektedir. Kafalarınızın kudreti ve kollarınızın kuvveti kabil olabildiği kadar çoğalsın ve artsın diye her imkân hazırlanmakta ve her vasıta elimize verilmektedir.

Türk gençliğinin vazifeleri

Aile ocağında, okulda, kışlada, tarlada, tezgâhta ve fabrikada her yerde türk çocuğunu ve türk gencini, sağlam, gürbüz, güzel, neşeli, eyi huylu, işe, savaşa, hülâsa yaşamağa elverişli yüksek ve seçkin vasıflı birer insan olarak, yetiştirmek için, Atatürk icabeden direktifleri vermiştir.

Millet, fırka, Büyük Millet Meclisi ve onun hükümeti her işte olduğu gibi, Ulu Önderin bu idealini az zamanda tahakkuk ettireceklerdir.

Güreş, binicilik, cirit, kayak, nişancılık, okçuluk, avcılık, dağcılık, denizcilik, havacılık, golf, el, ayak top oyunları gibi ulusal ve arsiulusal bütün sporların tanzim ve idaresini devlet esaslı bir ödev olarak eline alacak, her şube kendine mahsus tekniği, metodu, muayyen programı ile bir nizam ve intizam altına girecektir. Devlet, mevcut imkânları ve vasıtaları arttıracak ve bu alâkasiyle muvazi olarak da müsbet neticeler almak için otoritesini ve mürakabesini esaslı bir vazife olarak kullanacaktır.

Türk milleti, zamanlarda ve mekânlarda büyük işler başarmış ve başarmaya namzettir. Böyle karakter ve davada bulunan bir milletin zekâ, bilgi, kabiliyet ve idman müsabakalarında vereceği kıymetin derecesi elbet beynelmilel mikyaslara ölçülür. (Alkışlar).

Hangi faaliyet sahasında olursa olsun bir türk genci

ve sporcusu kendini milletine beğendirebilmek için arsiulusal kıymet kazanmaya çalışmalıdır. Kendi aramızdaki muvaffakiyetlerin kıymeti, kabiliyet ve olgunluk derecesini aşamaz. Kendi aramızda kalır.

Göğüs kabartan muvaffakiyetler

Yuddaşlar,

İmkân ve emek verildiği taktirde türk gençliği kabiliyetinin ne parlak neticeler vereceğinin en yakın ve en güzel misalini bize Nis'te, Roma'da süvari genç subaylarımız verdi. (Şiddetli alkışlar).

Beynelmilel binicilik tekniğinin en zor şartları içinde atlanması en güç manialar karşısında binicilikte en ileri giden büyük milletlerin seçkin mümessilleri arasında birinci gelmek, Türk bayrağını şeref direğine çekirmek, ne taliin, ne tesadüfün, ne de millî atavik veya şahsî istidadın eseridir. (Alkışlar) Bu zafer, tekniğe dikkat ve titizlikle riayet ederek, üşenmeden, bıkmadan, usanmadan, yorulmadan, metodlu senelerce çalışmanın, temkinli, imsakli, ve sabırlı idealist bir yaşamının güçlkle elde edilen bir mahsulüdür. Bu çetin dersin tatbiki, her imtihanında her Türke aynı muvaffakiyeti vadeder.

Bize arsiulusal müsabakalarda her türkten beklediğimiz muvaffakiyet şerefini ve o şerefi kazanma yolunu gösteren genç subaylarımızı burada huzurunuzda ve bütün millet muvacehesinde tebrik etmek ve kendilerini teknik, metod ve nizamla yetiştiren büyük ordumuza teşekkürlerimizi sunmak hepimiz için övünülecek ve sevinilecek bir ödevdir. (Şiddetli ve sürekli alkışlar).

Gençliğin muvaffakiyeti

Türk gençleri,

Başınızda Atatürk olduğu halde analarınız, babalarınız, milletiniz ve devletiniz sizden böyle muvaffakiyetler umuyor ve bekliyor.

Yurddaşlar

Büyük Şef ebedî nutkunda hür ve müstakil vatani gençlerimize emanet ederek, «Ey Türk gençliği, birinci vazifen Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir. Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur» diyor.

Size verilen bu kıymetli ve büyük mesuliyetli ödevi şerefle yapacağınıza hepimizin imanı vardır.

Bu imanla Ulu Önder Atatürk ve Başvekil Celâl Bayar adlarına 19 mayıs gününü hepimize kutlayarak bugün bütün yurdumuzun her bucağında yapılacak töreni açar, Türk milletini ve sayın misafirlerimizi sonsuz sevgi ve saygılarla selâmlarım. (Coşkun alkışlar).

Kamutayın 24-5-938 günkü toplantısında dahiliye bütçesi müzakere edilirken sayın Vekilin söylediği nutuk

— Arkadaşlar, bütçe müzakeresi büyük mesuliyetler tevcih ettiğiniz ve birçok noktarda mesuliyetine iştirâk ettiğiniz vekillerin huzurunuzda ve vasıta ile millet muvacehesinde bütün muamelâtından hesap vermesi için bir fırsat teşkil eder. Bu hesap verimi aynı zamanda yüksek meclisinizin daimî olan murakabesinin tatbikine de müessir bir vesile olur. Bu itibarla Dahiliye Vekâletine mevdu olan vazifeleri huzurunuzda birer birer açmak istedim. Fakat bu mevzuun hududu gayri muayyendir denilebilir.

Emniyet ve asayiş işleri

Bir memlekette Dahiliye Vekâletinin işleri yani emniyet ve asayiş meseleleri ne kadar az münakaşa mevzuu olursa ve Dahiliye Vekili de bu işler için gerek millet huzurunda, gerek efkârı umumiye karşısında ne kadar az söz söylemeğe mecbur olursa Dahiliye Vekâletinin esaslı işleri o kadar iyi gidiyor demektir. Bir memleketki mütemadiyen emniyet işlerinden bahsolunur ve Dahiliye Vekili-

de mütemadiyen izahat vermeğe mecbur olur, o memleketin dahilî işlerinde behemehal karışıklık ve rahatsızlık var, demektir. Her memlekette Dahiliye Vekâletine mevdu olan en baştaki iş emniyet ve asayiş meselesidir. Bu yönemden Türkiye Dahiliye Vekâletinin mesul olduğu işin; dünyanın her memleketine nisbeten çok yüksek - söylemeğe millî tevazuumuz mâni olduğu için hepsinin fevkinde dememek kaydıyla - en iyi bir şekilde olduğunu söyleyebilirim. Bu durumu evveleminde milletimizin Cumhuriyet prensiplerine olan bağlılığına ve aslî olan medeniliğine borçluyuz. İkinci olarak bu eser de Büyük Millet Meclisinin aldığı isabetli kararların ve yaptığı âdil kanunların tatbikinin eseridir.

Emniyet ve asayiş vazifesini üzerine alan polis ve jandarmamızın iyi çalışması, eğer asayiş ve emniyet üzerinde bir söz söylemek icabederse şununla iktifa edeceğim ki polis ve jandarmamızın faaliyet ve hizmeti itimad, muhabbet ve himayenize lâayık olduğudur.

İdare Teşkilâtındaki Terakki

Dahiliye Vekâletine verilen işlerden mühim bir kısmı da İdarî teşkilâttır. Sırasıyla söylemek lâzım gelirse köyler, nahiyeler, kazalar vilâyetler ve umumî müfettişlikler İdarî teşkilâtın ana hatlarıdır. Bu teşkilât memleketin ihtiyaçlarını ve arzularını yerine getirecek terakki ile yürümektedir. idarî teşkilât İktisadî ve İcîmaî terakk ve tekâmüle yetişmemektedir. Terakki hamleleri tahminlerimizi ve bilhassa vasıtalarımızı geri bırakmaktadır. Köylerimizin kalkınması hareketi başlamıştır. Dahiliye encümeninde köylerin ihtiyacına, inkişafına muvafık bir kanun hazırlanmaktadır. Niyetimiz köylerimizi komün şeklinde ve dağınıklarmı toplu bir halde idare etmektir. Bütün beldelerimizin hemşehrileri azamî sıhhat, konfor istiyorlar. Bu, kendilerinin Türkiye Cümhuriyeti vatandaşlığı haklarının en basitidir. Biz de, her vesile ve vasıta ile onların ihtiyaçlarını arttırıyoruz. İhtiyaç arttıkça ve ihtiyaç his-

solundukça terakkinin de, medeniyetinde o nisbette artacağına kani bulunuyoruz.

Medenî ihtiyacların tatminini İstiyen Millet

Vatandaş ihtiyacının tatmin olunduğunu görmediği zaman, mustarip oluyor. Bu ıstırap ve bu ihtiyaç inkılâbımızın ilerlemesinin halk tarafından emniyet altına alınması demektir. Bu ihtiyaçlara cevap vermek bir inkılâp rejiminin güç, tehlikeli fakat çok zevki bir vazifesidir. Meselâ, şehirlerin su meselesini ele alalım: Vaktiyle su denildiği zaman hatıra maitahir ve maicari gelirdi. O zamanın telâkkisine göre maitahir demek levninde, yani renginde, taamında yani tadında, rayıhasında, yani kokusunda ta-gayyür, yani bozukluk olmıyan su demektir. Ve her maicari maitahirdi. Maicarının yani akan suyun tarifi de bir saman çöpünü götürece kadar akan bir su idi. o zamanlar, suyun vahidi kıyasısı bir teneke ibrikti. Bugün suyun evsafı çok başka türlü ölçülüyor ve cüzütamı da metremi kâbıdır. Biz, vatandaşa öyle değil, böyle su vermeğe mecburuz.

O zamanlar, öyle suları ihtiyaçlarına kâfi gören Türkler, bugün böyle bir suya ellerini bile sürmekten içtinap etmektedirler ve sürmemekte haklıdırlar. Kendilerine temiz, bol ve ucuzca su etmin etmek lâzımdır. Cumhuriyet belediyelerin mürakabesini üzerine aldığı zaman, İstanbul, İzmir gibi suları kısmen şirketler tarafından temin edilmiş şehirlerimiz hariç olmak üzere hiç bir şehrimizin suyu el sürecek bir halde değildi. Cumhuriyet, her işte olduğu gibi insanın ve cemiyet halinde beşer kütlesinin temizliğini, sıhatini ilk unsur olarak temin edecek suya da elini koydu. Bu işteki müşkülât meydandadır. Evvelâ, su bulmak, onun temizliğini temin etmek sonra şehre sevk etmek ve onu herkesin içebileceği, kullanabileceği bir şekilde temiz bol ve ucuz olarak vatandaşların emrine ve eline vermek.

Bugün belediyeleriniz kendi sermayeleriyle teşkil ettikleri Belediyeler Bankası sayesinde bu işi başarmağa

başlamışlardır. Türk şehirlerinin harita, müstakil plân, elektrik, spor sahaları gibi medenî ihtiyaçları da su tesisini takip etmektedir.

Su Davası Hallediliyor

Su meselesi, her ihtiyaçtan aziz olduğu için evveleminde ona başlandı.1942 senesinde akteilmek üzere nüfusu on binden fazla olan bütün şehirlerimiz ki -adedi bugün 58 dir- bunlardan Adana Aydın, Bandırma, Edremid, Elazığ, Gaziantep, İsparta, Kütahya, Malatya, Maraş, Menemen, Mersin, Tarsus, Uşak, Buca, Burnuvarın suları ihale edildi. Bunların bir kısmı bu sene, bir kısmı da gelecek sene sularına sahip olacaktır.

Tesisat Masrafı

Bu şehirlerin su tesisatının icap ettirdiği masraf 2 milyondan fazladır. Bu masrafı belediyeler Bankası temin etmektedir. Bundan başka, Muğla, Bergama, Tekirdağı Zonguldak, Merzifon, Tokad'ın da ihalesi eldedir. Bunların da balığ olduğu yekûn 800.000 liradır.

58 den geri kalan diğer şehirlerimizin de suları 1942 senesinde ikmal edilmiş bulunacaktır. Hepsinin masrafının yekûnu, ihalesine göre 7-8 milyon lira tutacaktır ve bunları, belediyeler, kendi tesis ettikleri banka vasıtasıyla hiç bir yere mühtaç olmadan kendi vasıtalarıyla yapmış bulunacaklardır. Ve 1942 seensinde 58 şehrimiz temiz, bol ve ucuz suya malik olacaklardır.

Harita ve Plânlar

Bir taraftan su meselesi halledilirken diğer taraftan da şehirlerimizin harita ve plânları yapılmaktadır. Ve bu, belediyelerimizin sırf kendi varidatiyle temin edilmiş olacaktır. Eğer banka tesisini hususî idarelerimize ve köylerimize tatbik edecek olursak, onların da birçok ihtiyaçları hazineye yük olmadan, ve eskiden olduğu gibi hariçten ve başkasından istikraza mühtaç olmadan kendileri ta-

rafından yapılmasını temin edecektir. Bu Cumhuriyetin öyle bir muvaffakiyetidir ki, başka bir vesile ile de söylediğim gibi, bunun hizmet şerefi şahıslarımızın çok fevkinde olacaktır. Ve filhakika bu şerefi münhasıran rejime ait bir hizmet muvaffakiyetidir. (Sürekli alkışlar).

Vaktiyle bu memlekette tek bir çeşme yapan adam asırlarca hayırla yad olunurdu. Memleketin 58 şehrine temiz, bol ve ucuz su getirmek elbette ki halkımızı rejimimize karşı bağliyacık bir iftihar vesilesi olacaktır. (Bravo sesleri ve sürekli alkışlar).

Amme hizmetlerinin belediyeleştirilmesi ve devletleştirilmesi, rejimimizin ve Atatürk direktiflerinin icabı ve Cumhuriyet hükümetlerinin hususiyle Celâl Bayar hükümetinin yüksek huzurunuzda arzettiğı ve kabul buyurulan programın icabıdır.

Amme hizmetleri bizce hiç bir kapitalistin, hiç bir şahsî menfaatin istismar edemeyeceğı bir sahadır.

Amme hizmetinin faydası, iyiliğı o hizmet kimin için yapılmışsa ona aid olmak lâzımdır. Burada mevzuubahs olan hizmet ve kütle doğrudan doğruya milletin ta kendisidir.

Binaenaleyh, memlekette ve şehirlerde işliyen elektrik, tramvay, vapur ve otobüs servisleri fertlerin veya şirketlerin elinde bırakılamaz. Bunlardan belediye hudutları içinde olan şehirlere, şehir hudutları haricinde olup da belediyeleri alâkadar edenler devletin eline geçmelidir. Devlet, belediyeler, komunlar ferdlere ve şirketlere ait bulunan amme hizmetleri tesisatını sırf bir vazife olarak yaparlar. Âmme müesseselerinin sermaye faizi, yüklü, masraflı amortisman hesabı idare heyeti gibi zaid masrafları olmadığı için tabiî, bir yol, bir köprü yaptığı zaman olduğu üzere bunları da bir vazife ve hizmet olarak yapar. Hattâ bunlar, birçok masraflara da, feragat ve fedakârlıklara da mal olsa, Devlet tamamiyetini müdafaa ederken masrafının iradını istiklâl ve tamamiyeti ile ödediğı gibi bunları da milletin refahı ile öder.

Cumhuriyet, bugüne kadar birçok şimendiferleri, li-

manları, iskeleleri ve daha birçok âmme hizmetlerini devletleştirdi. Bunların hepsinde şirketler idaresinden daha fazla randıman aldı ve kâr temin etti. Fakat bu randımanı ve kârı memleketin umumî hayatının faaliyetinin inkişafına sarfetti. Hiç birinin kârını günlük ihtiyaçlarına sarfetmedi. Belediyelerin de tuttuğu ve tutacağı yol budur. Meselâ: İstanbul belediyesinin terkos işi düşünülecek olur sa, iş ve neitce tamamiyle böyle olmuştur. Terkosu belediye aldıktan sonra, bu varidat tamamiyle şebekenin ıslâhına sarfedilmiştir. Bu ıslâh için sarfedilen para 1932 se nesindenberi 1.600.000 liradır. Şirketin her sene aldığı kâr da tamamiyle suyun ve şebekenin ıslâhına sarfedilmiştir. Kadıköy suyu yeni alınmıştır. O da, aynı program dahilinde işletilecektir. Belediyelerin eline geçecek vapur tramvay, elektrik gibi servisler de hep bu seyri takip edeceklerdir.

Mezbahalar işi

Mezbahalar işi tesisi güç, idamesi masraflı, âmme hizmetlerindendir. Her belediyenin fennî bir mezbaha tesis etmesi bir zarurettir. Vaktiyle her yerde olduğu gibi bizde de mezbahalar bir taraftan sıhhî bir müessese ve âmme hizmeti, diğer taraftan da bir varidat menbaı olarak tesis edilmiş olmaları her belediyeyi sıhhî bir mezbaha tesisine teşvik etmiştir. Ve her yerde olduğu gibi bunun bir varidat menbaı olmasına müsamaha edilmiştir.

Fakat, mezbahaların tesis masrafı amorti edildikten sonra bunun bir âmme hizmeti olarak kullanılması zarurîdir. Her yerde olduğu gibi bizde de böyle olacağı tabiidir.

Sayın bir sayıların dediği gibi İstanbulda et meselesi çıkmış değildir. İstanbulda et meselesini hayat ucuzluğu bakımından doğrudan doğruya hükümet çıkarmıştı. Etin canlı olarak merdivenlerden iskelelere, iskelelerden vapurlarla İstanbula nakline rıhtım, tellallık, simsarlık gibi ücretleri borsa ve mezbaha resimlerini nazarı itibare alarak etin perakende satışını hesap eden hükümet ara-

daki fuzulî farkları kaldırmış ve İstanbul mezbahası resminden de yüksek bir miktarda tenzilât yaptıktan sonra İstanbulda perakende etin fiyatını kilo başında 10 kuruş eksiltmiştir. Bu tertipte birçok menfaatler ve kârlar haleldar olmuş olabilir. Eğer hususî menfaatlerin tertibi, İstanbulda etin ucuzlamasına mâni olacak tedbirler alsa idi, hükümet o tedbirlerin ertesi günü İstanbul halkının istihlâkini karşılayacak tayin ettiği fiyat dahilinde satmayı ve mümkün olacak bütün vesait ve imkânları hazır bulundurmayı temin etmiştir (Alkışlar).

Ekmek Meselesi

Ekmek meselesi de böyle hallolunmak ihtiyacındadır. Buğdayı un, has ekmek fiyatları arasında, tevazün hasıl olmalı ve bu millet iyi ekmeği ucuz olarak alabilmelidir

Havayıcı zaruriyenin diğer anası da aynı görüşle hal edilmelidir. Belediyeler, kanunî müeyyidelere malik değilse ellerine salâhiyet verilmeli maddî menba ve vasıtaları müsait değilse kendileri o vasıtalarla teçhiz olunmalıdır. Belediyelerin bugünlük en büyük ıstırabları irad menbalarının noksalığındandır. Bu menbaların inkişafı için Cumhuriyet Halk Partisi gruplarında müzakereler cereyan etmiş ve sureti mahsusada teşkil olunan komisyonlar lâyhalarını hazırlamışlardır. Gelecek yıl içtimamızda bu teklifleri huzuru âlilerine arzedeceğiz. Çok ümid ederim ki gelecek sene bu kürsüde bu meseleler hakkında huzurunuzda hesap verecek olan arkadaşınız daha rnüsbet malûmat versin ve sizi tatmin ve şehirlerimizi müsbet vasıtalarla teçhiz edecek tekliflerde bulunsun...

Memur Maaşları

Heyeti umumiyyede Dahiliye Vekâletinin bu bahisler üzerindeki işlerinden doğrudan doğruya iç teşkilâtını alâkadar eden bazı memurlarımızın maaş durumundan bahsedildi.

Filvaki memurlarımız arasında bazıları az maaş almaktadır. Fakat büyük meclisiniz senelerdenberi her se-

ne kanunlara istinad ettirerek bu işle meşgul olmaktadır. Geçen sene doğrudan doğruya büyük meclisin tavassut ve müdahalesiyle polislerimiz bir miktar terfih ettirildi.

Bu sene de keza encümelerimizin tavassutu ile nüfus memurlarımız da ayrıca refah gördü. Asıl bizim mühim olan teşkilâtımız taşra teşkilât kanunudur. Taşra teşkilât kanunu meclis encümenlerindedir. Bu sene bir çok işlerimiz dolaysıyla ve mevzuun malî kütlesi itibariyle üzerinde çalışmadık. Gelecek sene vaktinde bu teşkilâtı getireceğiz. Gelecek seneler bütçede genişlik görecektir olursak evvelâ hükümetin teklifi ve meclisin de tasvibiyle bütün memurlarımız lâyük oldukları refah derecesine çıkaracağız.

Memleketimizin, şehirlerimizin imarında turistik yolların yapılması için bu kürsüde ve fırka gruplarında bir çok müzakereler geçti. Yalnız şurasını programımıza istinaden arz edeyim ki başta İstanbul olmak üzere, Bursa, İzmit, İzmir gibi şehirlerimizin evvel emirde oturanların ve gezenlerin refahını temin edecek şekilde imarını ciddi olarak düşünmekteyiz. Bu sene İstanbulun imarına Emin önünden, tramvay şirketinden alınan fazla paranın oraya sarfedilmesiyle başlanmış oldu.

Bir mütehasıs getirdik. İstanbul hakkında yaptığı tetkik ve projeleri belediye meclisi kabul etti, hükümetiniz de tasvib etti. Bu projenin tatbikatına girişildiği vakit muhtelif senelere ayırarak İstanbulu evvelâ içinde oturan, onu en kıymetli malı olarak daima seven Türkler için kendi sükûn ve rahatlarını ve zevklerini temin edecek bir şekle sokacak ve gelecek misafirler için de hoşlanacak bir vaziyette imara girişeceğiz. Bu sene başlanacak olan imar, gelecek sene İstanbulu göreceklein Süleymaniye gibi, Sultanahmed gibi yerleri çok sevecekleri ve sevinecekleri bir hale getirecektir.

Ankaranın imarı bize bir ders oldu. O imtihanı nasıl geçirdik, bilmem. Gerek amele, gerek ustabaşı olsun, bu işte çalışanların kendilerine gayret ve tecrübelerinin verdiği itimatla diğer şehirlerimizi de az zamanda imara gi-

rişeceklerini muhterem heyetinize arzedeabilirim. Arkadaşların soracakları suallere tabîî hazırım, emrederlerse cevap veririm.

Emin Aslan Tokad (Denizli) — Nüfus kütüklerimiz muhtacı islâh bir vaziyettir. Bunlar hakkında Dahiliye Vekâleti ne düşünüyor? Elimizdeki hüviyet varakalarının bir kısmı eski harflerle bir kısmı da yeni harflerledir. Zannediyorum, Dahiliye Vekâletinin en çok islâha muhtaç dairesi nüfus daireleridir. Bu hususta alâkaları ne derecededir?

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya (Muğla) — Bizde nüfus muamelâtı bir sayım bir de yazım olmak suretiyle iki kısma ayrılmıştır. Nüfus sayımını her beş senede bir yapmaktayız ve yapacağız. Nüfus yazımı ondan daha mühim ve müşküldür. Hazırlanan kanun şûrayı devletten çıkmış meclise tevdi edilmek üzere ve belki de tevdi edilmiştir. Yakın bir zamanda nüfus yazımı yapılacak. Eski harflerle olan hüviyet varakalarına gelince yeni yazı kanunu çıktığı zaman bunların tebdili derpiş edilmişti; peyderpey değiştirilmektedir. Eski yazılı hüviyet cüzdanlarının ortadan tamamen kalkması nüfus yazımı olduktan sonra olacaktır. Nüfus yazımı ile hayli bir masraf ve zamana muhtaçtır. Bizim tahminimize göre 22-,5 milyon liraya mütevakıftır. Bu kadar mühim bir şeyde tasarrufa, askerliğe, hulâsa hukukî tasarruflara esas olan bir işi cumhuriyet hükümetinin daha uzun zaman beklemeyeceğine emin olabiliriz.

Nüfus kâğıdı meyanında ikamet tezkereleri meselesi de vardır. Zannediyorum ki hali hazırda misafirlerine en çok kolaylık gösteren, en çok yardım eden Türkiye cumhuriyeti diğer memleketlerden bir çok misafirlerin gelip burada kalmaları, iyi ve rahat yaşamaları için tertibat ve teşkilât yapmıştır.

Ecnebi gazeteleri okuyorsunuz. Gelen misafirlere gerek hudutta gümrük memurları, dahilde polis memurları lâzım geldiği kadar ve lâzım olduğu gibi nazik muamele yapmaktır.

Bazı yabancıların memleket içinde vergi işlerinin şu veya bu meseleden dolayı tehhür etmiş olması kabildir. Fakat bunlar hakkında istisnâ muamele yapmak bir takım fenalıkları arttırır. Bunlar da gelecek misafirler için tedbir almağı icabettirir. Binaenaleyh yüz binlerce kişinin gelip rahatsız olmaması ve istirahatları için bir kaç kişinin katlanacağı külfet olabilir. Bizim memurlarımıza verdiğimiz direktif, buraya gelecek misafirlerimize azamî nezaket dairesinde muamele etmektir. Misafirlerden de rica edeceğimiz cihet kanun ve nizamlarımıza dikkat ve hassasiyetle riayet etmeleridir. (Çok doğru sesleri, alkışlar.)

Kanunlar

Maarif Vekâletine bağı ertik okulları mütedavil
sermayesi hakkında kanun

Kanun No: 3423

Kabul tarihi: 3/6/1938

Madde 1 — 18 haziran 1937 tarih ve 1087 sayılı kanunun birinci maddesi mucibince Aydın sanayi idadisile sanayi mektepleri atelyeleri için, 21 mart 1931 tarih ve 1774 sayılı kanun mucibince Maarif Vekâleti emrinde bulunan meslek mektepleri atelye ve satış evleri için, 16 mart 1936 tarih ve 2920 sayılı kanun, mucibince Maarif Vekâleti emrinde bulunan kız ertik okulları için tahsis edilen ve 22 temmuz 1931 tarih ve 1867 sayılı kanunun dördüncü maddesi mucibince vilâyet hususî idarelerinden san'at mektepleri için verilen mütedavil sermayeler birleştirilmiştir.

Bu sermayenin ertik okullarına tevzii ve icabında birinden diğetine nakli salâhiyeti Maarif Vekâletine verilmiştir. İşbu tevzi ve nakiller Maliye Vekâletile Divanı Muhasebata bildirilir.

Madde 2 — Mütedavil sermaye atelyeleri işlerine ve bu işlerin inkişafına göre muvakkaten memur istihdamına lüzum görüldüğü takdirde doğrudan doğruya bu işlerle meşgul olmak üzere Maliye Vekâletinin muvafakatile Maarif Vekâletince bu okullara kâfi mikdarda memur tayin olunabilir. Bu memurların ücretleri o okula aid mütedavil sermaye atelyesinin umumî hasılatından tediye olunur.

Madde 3 — Uhdelerine ilâve olarak mütedavil sermaye muhasibliği veya memurluğu verilen, okulun maaşlı veya ücretli memurlarına okul mütedavil sermaye atelyesinin umumî hasılatından tediye olunmak üzere ayda 10 liradan 30 liraya kadar ilâve ücret verilir.

Madde 4 — Her okula verilen mütedavil sermaye.Maliye Vekâletinin muvafakatile tayin olunan mes'ul muhasibin veya uhdesine ilâve olarak mütedavil sermaye muhasibliği verilmiş olan okul kâtib ve hesap memurunun veya maaşlı veyahut ücretli diğer bir memurun ve Maarif Vekâletince tensib olunmak şartile okul direktöründen veya direktör muavinlerinden veyahut atelye şeflerinden birinin müşterek mes'uliyeti altında mütemadiyen devir ve teselsül kaidesile kullanılır.

Madde 5 — Ertik okulları mütedavil sermaye atelyelerinin muamelâtı, idare tarzı ve siparişlerden alınacak ücretlerle bu atelyede yapılan sipariş işlerinde çalıştırılacak talebeye umumi hasılatı verilecek ücretler Maliye ve Maarif Vekâletlerince müştereken tesbit olunur.

Madde 6 — Ertik okulları mütedavil sermaye atelyelerinde yapılacak temrin işleri muamele vergisinden muaf tutulur.

Madde 7 — Ertik okulları mütedavil sermayelerinin sarf ve kabzı Muhasebei Umumiye Kanunu ile artırma, eksiltme ve iahle kanunu hükümlerinden müstesnadır.

Madde 8 — Mütedavil sermayesi olan Ertik okullarında ten-miye edilecek mebaliğin Divanı Muhasebatça; atelyelerin umumî masrafları, ücretler, atelye için satın alınan demirbaş makina, avadanlık ve malzemenin tutarları çıktıktan sonra, bir malî seneye aid muamelâtının tedkik ve tasdiki neticesinde tahakkuk ettirilecek kârı usulüne tevfikân malsandıklarına yatırılır.

Bir malî seneye aid muamelâtı Divanı Muhasebatça tedkik ve tasdik edildikten sonra zararı olduğu tahakkuk eden okulların mütedavil sermayelerindeki zarar miktarı ertesi seneler zarfındaki kârlarından mahsub edilmek suretile kapatılır.

Madde 9 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 10 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Maarif Vekilleri memurdur.

5/6/1938

Mülkî Teşkilât
Kararname ve Tamimleri
Kemaliye ve Tercan kazalarının Erzincan vilâyetine ve Ağm
nahiyesinin de Elâzığ vilâyetinin Keban kazasına
bağlanmaları hakkında kanun

Kabul T: 11/5/938
Neşri Ta: 18/5/938
Kanun No: 3383

Birinci madde — Malatya vilâyetine bağlı Kemaliye ve Erzurum vilâyetine bağlı Tercan kazaları mevcut nahiye ve köyleri ve hali hazır sınırlarile ait oldukları vilâyetlerden alınarak Erzincan vilâyetine ve Malatyanın Arapkir kazasına bağlı Ağm nahiyesi de bütün köyleriyle birlikte bu kaza ve vilâyetten alınarak Elâzığın Keban kazasına bağlanmışlardır.

İkinci madde — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Üçüncü madde — Bu kanunun hükümlerini icraya Vekiller Heyeti memurdur.

13 Mayıs 938

Sayı: 13789

Kararname

Birinci madde — Tarsus kazasına bağlı Namrun nahiyesinin merkezi şimdiki bulunduğu Karadiken köyünden kaldırılarak Yine aynı nahiye çerçevesindeki Manez köyüne götürülmüş ve Uluş köyü ile Cin köyü bu nahiyeden alınarak merkez kazasına bağlanmıştır.

İkinci madde — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

25/4/938

Tamimler

ÖZÜ

Açık maaşı alan memurlar H.

Sayı: 3028

Vilâyetler İdaresi Umum Müdürlüğü

Vekâletimiz bütçesinden halen açık maaşı almakta olan memurunin isimleriyle asli maaşlarını ve nereden açık maaşı almakta oldukların ıgösterir liste ilişiktir.

Vuku bulacak münhallere hariçten memur alınmıyarak bunların tercihan tayin edilmeleri hususu evvelce tamimen rica edilmiş olduğu halde inhilâl eden memuriyetlere açıkda kalanların tercih edilmediği cari muamelelerden anlaşılmaktadır. Açık memurlara uzun müddet açıktan maaş verilmesi bütçe üzerinde mühim bir tesir icra edeceği gibi çalışması lâzım gelen elamanların da gayri faal bir halde bırakılması doğru değildir. Buna mahal kalmamak üzere Vilâyetiniz dahilinde açılacak memuriyetlerden 2919 sayılı kanun mucibince maaşlarına denk veya bir derece dunundaki memurluklara açıkta bulunanlar tayin edilmeleri ve açık maaşları kesilmesi için keyfiyetten Vekâlete malûmat verilmesi bu kere de tamimen tebliğ ve rica olunur.

Memuriyeti ve ismi	Asli maaşı	Açık maaşını almakta oldığı mahal	
		Vilâyeti	Kazası
İstanbul eski iskân müte- medi C. Fevzi	25	İstanbul	Beşiktaş
Fatih eski nüfus memuru Ali Rıza	17,5	»	Fatih
Teke nahiyesi eski müdürü Fehmi Sezer	20	»	Kadıköy

Memuriyeti ve ismi	Aslı maaşı	Açık maaşını almakta olduğu mahal Vilâyeti	Kazası
İzmir eski İskân memuru Fettah	25	Izmir	Merkez
İzmir eski iskân memuru Yusuf	20	»	»
İzmir eski iskân kâtibi Ke- mal	14	»	»
Çeşme eski iskân memuru Hakkı	20	»	»
İskan U. M. tasarruf mü- meyyizi Kemal	30	»	Çeşme
Foça eski iskân memuru Cemil	20	»	Foça
Urla eski tah. kâ. Ömer Lûtfi	17,5	»	Urla
Kozak nahiyesi eski müdü- rü Mahmut Baştuğ	20	»	Ödemiş
Göle eski nüfus memuru Hasan Aydın	17,5	Kars	Göle
Meset eski müdürü Hilmi Tuna	20	Kastamonu	Cide
Babaeski eski tah. kâ. Ah- met Öner	16	Kırklareli	Babaeski
Mucur eski tah. kâ. Osman Erden	16	Kırşehir	Çiçekdağı
Avanos eski tah. kâ. İsmail Onay	16	»	Avanos
Beyazıt eski iskân memuru İsmail	20	Muş	Bulanık
Malazgirt eski nüfus kâtibi Nizamettin Deniz	10	»	Malazgirt
Misli nahiyesi eski müdürü Nihat Sokulluoğlu	20	İstanbul	Sarıyer
Karakas nahiyesi eski mü- dürü Tahsin Kurul	20	Ordu	Merkez

Memuriyeti ve ismi	Aslı maaşı	Açık maaşını almakta olduğu mahal	
		Vilâyeti	Kazası
Barınç eski müdürü Cemil	25	Sirt	Beşiri
Giresun eski iskân memuru Nuri	20	Sinop	Merkez
Duragan nahiyesi eski mü- dürü Naci	20	»	Boyabat
Hakâri eski tah. kâ. Hıf- zullah	10	Van	Merkez
Karamağra eski müdürü Avni Taşdelen	20	Yozgat	»
Devrek eski tah. kâtibi re- fiki Hüseyin Kart	10	Zonguldak	Devrek
Cümcav eski müdürü Şa- kir Özdemir	20	Ağrı	Merkez
Hazo eski müdürü Muhittin Kırkpınar	20	Niğde	»
Amasya eski tah. kâ. Meh- met Nuri	10	Amasya	Merkez
İzmir eski iskân memuru Ziya	20	Ankara	»
Kastamonu eski iskân tev- ziat memuru Memduh	20	»	»
Ankara eski iskân memuru Afife	20	»	»
Seyhan eski iskân memuru Hulûsi	20	»	»
İzmir eski iskân memuru Emin	20	»	»
İzmir eski iskân memuru M. Ali	20	»	»
Mang eski müdürü Hüseyin Kaya	20	»	»
İstanbul eski iskân memu- ru Dürnev	20	»	»
İzmir eski iskân memuru Zeki	20	Aydın	»

Memuriyeti ve ismi	Asli maası	Açık maaşını almakta olduğu mahal Vilâyeti	Kazası
Akçakoca eski nüfus memuru Fuat Başaran	16	Bolu	Düzce
Buca eski tah. kâ. Mustafa	16	Burdur	Bucak
Balıkesir eski iskân memuru Kâmil	20	Bursa	Merkez
Ayvalık eski iskân memuru Muhsin	25	»	»
Mülga Ayvacık müdürü Rıfki	14	Çanakkale	Ayvacic
Hopa eski nüfus memuru Tevfik Aydın	16	Çoruh	Hopa
Bismil eski müdürü Hüsnü	22	Diyarbakır	Merkez
Eğil eski müdürü Hikmet	20	»	»
Edirne eski iskân müdürü Cemil	30	Edirne	»
İpsala eski tah. kâ. Halit	17,5	»	»
Elâzığ eski iskân memuru Lâtif	20	Elâzığ	»
Ovacık eski tah. kâ. Süleyman Nemutlu	16	»	»
Muşih nahiyesi eski kâtibi Ahmet	10	Erzurum	Oltu
Mülga Karayazı nahiyesi müdürü Ekrem	22	»	Karayazı
Mülga Karayazı tahrirat kâ. Etem Aker	10	»	»
Kırık nahiyesi eski tah. kâ. Şerafettin Uludağ	10	»	Merkez
İzmir eski iskân memuru Rüştü	25	İstanbul	»
İstanbul eski iskân istatistik memuru M. Nuri	20	»	»
İstanbul eski iskân tefviz memuru Zühtü		»	Üsküdar

Mahallî idareler umum müdürlüğü

Sayı: 4130

Belediye kanunu, Belediyelerimize hayat ucuzluğu işinde mühim vazifeler vermiş, bu mevzular üzerinde tavakkuflar yapılarak zaman zaman kararlar alınmıştır.

935 yılında devlet merkezinde toplanan birinci Uraylar kurultayın ruznamesinin en mühim maddesini teşkil eden bu mevzu üzerinde yapılan görüşmeler sonunda alınan kararlar bütün Belediyelerimize tebliğ edilmiştir.

Belediyelerin yaşayış ucuzluğunu temin işinde alacakları müessir tedbirlerin bilhassa gıda maddeleri, meskenler üzerinde temerküs ettirilmesi kararlaştırılmıştır.

Başlıca üç gruba ayrılan esaslı gıda maddelerinden ekmeğin, etin her nevi sebze ve meyvanın maliyet ve toptan satış fiyatlarına nazaran perakende satış fiyatlarının gayritabii olan yüksekliğine icrayı tesir eden amiller ve bunların izale çareleri üzerinde escaslı surette durulduğu halde bu gaye memnuniyeti mucip olacak derecede temin edilmemiştir.

Bu vaziyet tedbir ve tatbikata ait noksanlardan doğan bir neticedir.

En basit ve umumî tedbirler arasında görüşülen pazar yerleri tesisi, pazarların çoğaltılması suretile müstahsil ve müstehlakin fazla ve fuzulî mutavassıtların kaldırılması tedbiri bile çok yerlerde esaslı ve etraflı surette teemmül ve bir plân dahilinde tatbik edilmemiştir

1) Pazar kurmak için her şeyden evvel pazara gelecekleri ve azarda satılacak maddeleri kardan, yağmurdan güneşten ve sıcaktan koruyacak üstü kapalı pazaryerleri vücade getirmek lâzımdır.

Bu o kadar basit bir iştir ki belediye teşkilâtı olan her yerde ve hattâ büyük köylerde az masrafla ve kolaylıkla temin edilebilir. Halkımız, Köylerimiz böyle pazarlara ötedenberi alışkındırlar.

Yeter ki bu kabil tesislerin hayat ucuzluğunda yapa-

cağı tesirler ve temin edeceği yüksek menfaatlar göz önden bulundurularak daima bu gayeye müteveccih esasi bir hattı hareket takip edilmiş olsun, Müstahsille müstehlkin menfaati korunmuş olsun.

Bu pazarlar bazı yerlerde olduğu gibi tellâl, Simsar, kabzımal vesaire elinde kalırsa pazarlardan istifadeye imkân bırakılmamış olur. Pazar yerleri taze, çeşitli, ucuz mallarla daima beslenmeli ve fiyatta bir taraftan ciddi ve makul bir kontrol altında bulundurulmalı ve icab ederse Belediyeler istihsale yardım, sevkiyatı teşvik veyahut doğrudan doğruya pazarı malla tenmiye suretile müdahalede bulunmalı ve muvazeneyi elinde tutmalıdır. Belediyelerin bu hususta kanunî selâhiyetleri vardır. icab eden tahsisatı da bütçelerine koyabilirler.

Ekmek, et, yaş ve kuru sebze, süt, yoğurt, peynir, yas ve kuru meyve böyle pazarların emtealarıdır.

2) yalnız pazar yeri hazırlamak, pazar açmak maksadı temine kâfi gelmez. Civardaki müstahsillerin pazara gelmesini istihsalâtının kolayca ve ucuzca naklettirilmesini temin edecek tedbirler almak bilhassa büyük şehir ve kasabalarda arz hacmini genişletmek için komşu istihsal mıntakaların bu yerlere muntazam yollarla bağlamak icabeder. Vilâyet hususî idareleri bu gibi yolları ön plâna alarak en kısa bir zamanda inşa veya hüsnü hale ifrağ etmelidirler,

3) İstihsal mıntakalarile ihraç iskeleleri ve istihlâk merkezleri arasında işliyen nakil vasıtalarının ücret tarifelerini devamlı murakabeye tâbi tutmak nakliye ücretlerini azaltacak tedbirler almak aynı maksadın tahakkukuna tevessüller meyanında mütalea edilebilir.

4) Çok nüfuslu şehir ve kasabalara gelen yas sebze ve meyve gibi kısa zamanda müstehlike arzı lâzım gelen gıda maddelerinin sür'atle tevzi ve satışında ve talebin artmasında faydalı unsur olan merkezî bir hal yapmak ve teşkillendirmek, istihlâk kooperatifleri kurmak bunları çoğaltmak hayat ucuzluğu tedbirlerinin esaslarındandır. En rasyonal tedbirlerden olan teşkilâtlandırma işi üze-

rinde idare âmirlerimizin, mahallî teşekküllerin esaslı surette durmalarını bu mevzuda ciddî tedbirler almalarını, ehemmiyetle tavsiyeye şayan görürüm.

5) En esaslı gıda maddelerinden olan ekmek üzerinde ötedenberi her yerde durulmakta ve narh usulü tatbik edilmektedir. Narhın gelir fiyatına yakın olması lâzımdır.

Ekmek işine iptidâî madde olan buğdaydan başlamak unlar üzerinde durmak ve nihayet iyi cinsten iyi gıdalı ekmek haline gelinceye kadar geçirdiği safhaları takib etmek icabeder.

Borsa teşkilâtı olmıyan yerlerde belediye reislerinin devamlı surette buğday ve un piyasasını takibederek satış fiyatlarını buna göre tesbit, ilân ve mürakabe etmeleri belediye sınırı dahilindeki un, değirmen ve fabrikalarile yakından alâkalanarak belediye kanunun verdiği hak ve selâhiyetlere göre tedbirler almaları muvafık olur.

Mevcut fırınların çoğu bu günün teknik şartlarına ve sıhhi icablarına uygun değildir. Gıda maddelerinin başında gelen ve herkesin sıhhatile alâkadar olan ekmeğin el ve ayakla yoğurma şekline nihayet verilmesi fırınlarda sıhhat şartlarının tatbik olunması en kat'î bir zarurettir.

İsithlâkatı muayyen bir haddin dununda olan fırınlar da asgarî sıhhat şartlarını tatbik etmek bile imkânsızdır. Büyük şehirlerde ekmek fabriaklarını kurmak, kurdurmak, işlemek ve işletmek düşünülmelidir.

Ankara, İstanbul ve İzmir belediyelerinin teşebbüslerinin teşriini rica ederim.

Hem halkın hem de kendilerinin menfaatleri icabındandır.

6) Ekmek kadar mühim gıda maddelerinedn olan etin ucuzlattırılmasında ve fiyat istikrarında büyük şehirlerde- mütedavil sermayeli ve teşkilâtli mezbahaların rolü mühimdir. Nüfusu ve istihlâki çok olan yerler et işini sevk mıntakalarından itibaren ele alıp teşkilâtlandırmak mevki ve mecburiyetindedirler. Bu gibi yerlerde kurulacak soğuk hava depolarile, deri, bağırsak ve emasli talî hasılâtının işlemesine ve kıymeltendirilmesine mahsus yer-

lerin fiyat ucuzluğunda et fiyatları üzerindeki inikasında ehemmiyetle durulmak lâzım gelir.

Sihhati umumiye müesseesi olan mezbahalar aynı zamanda ekonomik tesislerden olduğundan fazla istihsal edilip çabuk bozulan, tedricen piyasaya arzı lâzım gelen bütün gıda maddelerini kıymetlendirir.

Coğrafi mevkii, iktisadi vaziyeti ve istihsalâta elverişli olan yerlerde belediyelerin bu tesisleri ilk plâna almaları ve biran evvel kurmaları gelirlerinin çoğalması bakımından aynı zamanda kendi menfaatleri icabındandır.(Sırf İstanbulda alınan tedbirlerle elde edilen ucuzluk et istihlâkını % 30 arttırmıştır. Ucuzluğun millî ve sosyal faydası çok miktarda vatandaşın kâfi et yiyebilmesidir. Ucuzluğun temin edeceği fayda bundan ibaret olsa dahi.)

7) Ete, ekmeğe doğrudan doğruya diğer havayıcı zaruriyeye idare heyetinin tasvibine azamî fiyat koymak, ihtikâra mani olmak için icabında bu gibi maddeleri alıp satmak, stoplar yapmak, hayatı ucuzlatacak tedbirler almak (Belediye kanunu madde 15 — Fıkra 43) Vazifesile mükellef tutulan belediyelerimizin hemen her şehir ve kasabada tesadüf edilen hatta semt semt değişen gayri tabîi fiyat yükselişlerine mani olacak esaslı çareye, tedbirlere derhal tevessül etmelerini, idare âmirlerinin bu işi yakın alâka ile devamlı surette takib ederek tahakkukuna ait ve mahallî imkânlarla uygun tedbirleri hemen tatbik mevkiine koymaları rivayetten çizilecek programdan vukubulacak teşebbüslerden ve neticelerinden muntazaman vekâleti haberdar etmeleri ehemmiyetle rica olunur.

8) Belediyelerin mesken, bina, yiyecek ve içecek gibi hayat ucuzluğunda müessir vazifeler alması bunların tahakkukuna ait imkânların temin olunması hükümet programında yer aldığından belediyelerimizin bu işi ön plâna almaları ayrıca kayıde şayan görülmüştür.

9) Bütün Vilâyetler ve Umumi Müfettişliklere yazılmıştır.

Sayı 1445

ÖZ

*Emekli ve öksüzlerin
938 malî yılı 1 inci 6
aylık yoklamaları H..*

22/5/937,19/11/937 tarih ve 1492,3126 sayılı umumî yazılara
ektir:

1 — Hususî idareler ve Ankara - İstanbul Belediyeleri tekaüt sandığından maaş alan emekli ve öksüzlerin 938 malî yılı 1 inci altı aylık yoklama zamanı gelmiştir.

Bu tebliğin vürudunda vilâyetiniz dahilinde oturmakta olan emekli ve öksüzlerin haberdar edilerek yoklamalarının yaptırılması icabeder.

2 — Yoklamaların nasıl yapılacağı ve kabul edileceği hakkında 22/5/937 tarih ve 1492 sayılı umumî yazı ile kâfi derecede izahat verildiği ve keyfiyet 19/11/937 tarih ve 3126 sayılı yazı ile de tekiden rica edildiği halde bazı hususî muhasebelerce yine tetkik edilmeden noksan yoklama kabul edilip merkeze gönderildiği ve bu yüzden lüzumsuz muhabereye yol açılmakta olduğu görülmüştür.

Bu gibi füzulî muhabere ve muamelelere kat'î surette son verilmek için 938 yılı 1 inci 6 aylık yoklama muamelesinde sözü geçen umumî tebliğ mucibince yoklamaların lâyük olduğu ehemmiyetle tetkik olunarak maaşlarını bankadan almak üzere istihkak sahiplerinin ellerine vesika verilirken yoklama muhteviyatına göre bir ilişkileri olup olmadığının etraflıca gözden geçirilmesi ve tediye sonunda yoklamaların bir listeye bağlanarak toptan Vekâlete gönderilmesi temin edilecektir. Yoklaması alınmayan emekli ve öksüzlere yoklama muamelesi bitirilmeden önce maaşları kat'iyen ödenmemelidir.

3 — 937 yılı 2 inci 6 aylık yoklamalardan geri kalanların ve noksanları dolayısıyla iade edilenlerin tetkik ve tesbit olunarak Mayıs 938 sonuna kadar tamamen merkeze gönderilmesi ve bahsi geçen yeni sene yoklamalarına karıştırılmaması rica olunur.

Bütün Vilâyetlere yazılmış ve Umumî Müfettişliklere arzedilmiştir.

ÖZÜ:

*Tekaüt Sandığı ortaklık
payı birinci taksitinin
bankaya yatırılması H.*

Sayı: 1497

4/11/937 tarihli ve 2971 sayılı yazıya ektir:

1 — Hususî idareler emekli ve öksüzlerinin Haziran 938 de ödenmesi icabeden üç aylık maaşlarının zamanında verilebilmesi için, yeni sene ortaklık payı ilk taksitinin bütçelerin tastikina intizar edilmeden Haziranın birinci günü bankaya yatırılmasını ve keyfiyetin telle Vekâlete bildirmelerini rica eder, malî müşkülât içinde bulunan ve yeni seneye mühim bir miktarda ikramiye borcu devreden sandığa ait hisselerin vaktında ve tercihan ödenmesi lüzumunu bu vesile ile bilhassa hatırlatmak isterim.

2 — Muvazene vergisinde yapılması tasavvur olunan tadilât dolayısıyla tediye bordrolarının hazırlanması zarurî olarak geciktirilmiş olduğu gibi, ay iptidasında ödenecek taksitlerin sandık heasbı carisine toplanması da bir kaç günlük teahhura sebep olacağından bu defaya mahsus olmak üzere birinci üç aylık maaşların ancak Haziranın onundan sonra tediyesine başlanabileceğinin Vilâyetiniz merkez ve mülhakatındaki emekli ve öksüzlere söylettirilmesi temenni olunur.

Bütün Vilâyetlere yazılmış ve Umumî Müfettişliklere arzedilmiştir.

26/5/938

ÖZÜ:

İdare hesaplarına raptolunacak cedveller

Divanı Muhasebat Reisliğinden alınan bir yazıda: İdare hesaplarının tetkikine esas olmak üzere varidat emanet ve eşhas zimemi devrelerine ait müfredat cetvellerinin ve daimî encümençe sene nihayetinde muhasip hesapları hakkında ittihaz olunan kararların ve ertesi seneye nakit devrini gösteren bank mektubu veya tadat mazbatasının da eklenmesinin zarurî bulunduğu bildirilmektedir.

Evvelce gönderilmiş olan idare hesaplarına bu cetveller raptedilmiş ise derhal tanzim edilerek divana irsali ve badema bu hususun ehemmyetle göz önünde bulundurulmasının alâkadarlara tebliği rica olunur.

/4/938

Sayı: 5341/1-1-2

1580 sayılı Belediye kanununun 15 inci maddesinin 21 inci bendi Belediye hududu dahilindeki araziye hasardan muhafaza vazifesini Belediyelerin mecburî hizmetleri meyanında zikretmiştir.

1330 tarihli kırbekçileri kanunun 5 inci maddesinin hükmü Belediye hudutları haricinde caridir.

Buna nazaran Belediye hududu dahilindeki araziye hasardan muhafaza için kullanılacak kır bekçileri ücretlerinin Belediye bütçelerinden tesviyesi icap etmektedir.

Bütün Vilâyeltire yazılmış ve Umumî Müfettişliklere arzedilmiştir.

Sayı:4761

23/5/938

1525 sayılı şose ve köprüler kanunun 11 inci madde ânde (umumî, hususî ve mülhak bütçelerden ve belediyelerden ve Devlete aid müessesat ile imtiyazlı ve ruhsatlı şirketlerden maaş, tahsisat ve ücret alanlar yol mükellefiyetlerini bulundukları mahallerde mart ve ağustos aylarında iki müsavi taksitte nakden eda ederler. Bunlardan yol mükellefiyetleri başka mahalde tahakkuk etmiş olanlar hakkında tahsili yapan vilâyetçe tahakkuku yapan vilâyete kaydı kapatılmak üzere malûmat verilir.) denilmesine şe 491 sayılı teşkilâtı esasiye kanunun 14 üncü maddesinde de (meclis azasının memleket dahilinde devir tetkik ve mürakabe vazifelerinin ihzarı ve teneffüs ve istirahatları için senede altı aydan fazla tatili faaliyet edemez.) diye yazılı olmasına rağmen bazı sayıların dairei intihabiyelerinde bulundukları esnada bulundukları mahal idarei hususiyelerince yol paraları tahakkuk ve tahsil edilmekte olduğu halbuki bu zatlar hakkında Ankara Hususî idaresince de yol parası tahakkuk ve tahsiline girildiğinden mükerrer muamele yapıldığı anlaşılmıştır.

Yol parası tahakkuk zamanıyla ikinci taksit tahsil zamanında Ankarada bulundukları ve yukarıda yazılı kanun hükümlerine göre vazifeleri daimî surette Ankarada bulunan ve yalnız senenin muayyen mevsimlerinde fakat altı ayı geçmemek üzere tetkikat ve mürakabe vazifelerini ifa etmek üzere dairei intihabiyelerine veyahud istirahat için mezunen memleketlerine gitmiş bulunan sayıların yol paralarının mahallerinde atsil edilmesi kanun hükümlerine muhalif bulunduğundan hem Ankara hususî idaresince ve hem de bulundukları mahal hususî idarelerince yol parası istenilmek suretiyle tekerrüre ve karışıklığa meydan verilmemek üzere badema vilâyetlerce sayılarına yol parası tahakkuk ettirilmemesi ve kanunen mükellefiyetlerini Ankarada ödemeleri icab ettiğine göre tahsilât yapılmaması tamimen rica olunur.

Sayı: 3413

1 — Mülhak ve hususî bütçelerle idare olunan müessese memur ve mensuplarının umumî harcırah kararnamesi hükümlerine tabi olub olamdığı hakkında Belediyelerce tereddüt edildiği cari muamelât ve muhaberattan anlaşılmaktadır.

1846 sayılı harcırah kararnamesinin 7 inci maddesinde «Mülhak ve Hususî bütçelerle idare olunan müessese memur ve mensuplarının da umumî harcırah kararnamesi hükümlerine tabi olacağı» yazılı bulunduğuna göre: Belediye memur ve mensublarının da mezkûr kararname hükümlerine tabi olması icabeder.

Keyfiyetin alâkadarlara tebliği rica olunur.

4/5/938

Sayı: 3912

Umumî meclis azasının içtima zamanlarında dairei intihabiyelerinden vilâyet merkezine vilâyet merkezinden intihap dairelerine vukubulan seyyahatlerinde masarifi nakliyei vakıa nisbetinde yol masrafı verilmesi lâzımgeldiği halde bazı vilâyetlerce kilometre üzerinden tahakkuk ettirilmekte olduğu vukubulan muhaberelerden ve mülkiye müfettişlerince yapılan teftişlerden anlaşılmaktadır.

Umumî meclis azasının işbu seyyahatleri harcırah kararnamesinin mevaddı muvakkat faslının tadiline dair olan kararnamenin ikinci maddesine tabi bulunduğu ve 1846 sayılı harcırah kanunile de bu hüküm tadil edilmediği cihetle badema meclis azalarına bu esas dairesinde yol masrafı verilmesi ve yevmiyelerinin de 1562 sayılı kanuna göre 8000 kuruş üzerinden tahakkuk ettirilmek suretile hilâfi kanun tediyata mahal bırakılmaması hususunun icab edenlere ehemmiyetle tebliğ ve temini rica olunur.

3/5/938

Sayı 5159/1-1-2

Bu sene bazı vilâyetlerin varidat bütçelerinde görülen vasi miyastaki tahmin hatalarının düzeltilmesi defaatla mahallerine tebliğ edildiği halde, bina, arazi ve İktisadî buhran vergileriyle diğer varidat kalemlerinde ve İktisadi vaziyette inkişaf vukuu ileri sürülerek muhammen varidatın kabulü hususunda ısrar edilmekte bulunduğuna muttali oldum.

Varidat bütçelerine geçirilecek rakamların bir evvelki yılın tahsilâtına göre hesaplanması lâzım gelirken bina, arazi vergilerinin yeni devredilmiş olması, arazinin tahrir tabi tutulması ve İktisadî vaziyetin salâha doğru gitmekte bulunması gibi âmiller nazarı dikkate alınarak içinde bulunduğumuz malî yılın ilk 10 ayı zarfında yapılan tahsilât mikdarları da mukayeseye esas ittihaz edildiği halde bunlara göre de aleyhe büyük farklar gösteren ve müdafaası kabil olmıyan rakamlar üzerinde İsrar edilmesi vilâyetler için yeni ve şümüllü bir buhrana sebebiyet verileceği endişe ve ihtimallerini kuvvetlendirmektedir.

40 Kûsur bin cüz'ü tam üzerinde yapılan tahririn henüz 1/10 inde bile kat'î netice istihsal edilmemiş olduğuna göre elde edilen rakamları kat'î ve hakikî inkişaf mikdarı olarak kabul etmek mümkün olamayacağı gibi arazi vergisi tahsilâtının sayım ve kazanç vergilerine nazaran çok dünn nisbetler arzedeceği ve şu suretle tahmin ile tahsil arasında vukua gelecek fahiş farkların bakaya tahsilâtıyla karşılanamayacağı göz önünde bulundurulunca bu hareketin bütçe müvazene ve hizmetleri üzerinde husule getireceği menfi ve şümüllü, tesirler anlaşılır. Fazla olarak bazı vilâyetler muhafazası hatta imkân bulundukça daima çoğaltılması lâzım gelen vilâyet emlak ve akarının satış bedelinden bir defaya mahsus olmak üzere elde edecekleri varidatı mahiyeti daimiyi haiz hizmet ve masraflara karşılık göstermek suretiyle bütçelerin katiyet ve samimiyetine esaslı surette müessir olacak vaziyetler ihdas etmektedirler.

Gelirlerde ve tahsilâtta inkişaf vukubulduğu tahakkuku müteakip muazzam tahsisat istihsali mümkün bulunduğuna göre tahakkuk etmiyen hatta tahakkuk ihtimali bile olmıyan varidat kalemleri üzerinde ısrarla tevakkuf edilmesinin ve karşılıksız hizmetler açılmasının zarardan başka hiçbir faidesini göremiyorum.

Bütçelerin samimiyeti, bütçe hizmetlerinin tahakkuk ettirilmesi, teşkilât ve masrafların gelirlerle mütevazın olması vekâletçe prensip olarak kabul edildiğinden bu esasa mugayir şu veya bu şekilde mütalealarla bütçelerin geciktirilmesine sebebiyet verilmemesini, aksi taktirde bu hareketlerden mütevellit netayicin doğrudan doğruya sebebiyet verenlere ait olacağını ehemmiyetle hatırlatmağı münasip görürüm.

Nafia, Maarif, Sihhat ve İctimai Muavenet, Ziraat vekâletlerine arz edilmiş; bütün vilâyetlere ve umum müfettişliklere yazılmıştır.

Sayı: 5340/1-1-2

ÖZÜ:

*Hariçten getirtilecek köy
damızlıkları ile bunlara ait
masraflar ve şimdide kadar
alınmış damızlıklardan elde
edilen neticeler hakkında*

15-4-938 gün ve 3260/2-1-1 sayılı tamime ektir.

1 — Bazı vilâyetlerden köyler için hariçten getirtilecek damızlıklar hakkında ne yolda muamele yapılacağı sorulmaktadır. Ziraat Vekâletinin tensip ve tavsiye ettiği damızlıklardan yurt dışından satın alınmasında mutlak zaruret görülenler için 31-1-938 gün ve vilâyetler idaresi 355 sayılı tamim hükümlerinin göz önünde bulundurulması; mübayaatın, damızlıkların yurt topraklarında tes-

liminin meşrut kılınması ve mübayaâ bedeli için gereken döviz müsaadesinin de Ziraat Vekâleti müsaadesiyle alınması.

2 — Köy idarelerinin birçok müşkilâtla damızlığa ayırdıkları cüz'î tahsisatla bazı yerlerde cins aygır mübayaasına kalkışıldığı ve bundan mahdut kimselerin istifade ettiği anlaşılmıştır. Damızlık mübayaası sırasında işe evvelâ köylü için mahallî şerait ve ihtiyaca göre en lüzumlu olan kısımdan başlaması ve 15-4-938 gün ve 3660/ 2-1-1 sayılı tamimle de bildirilen programların esaslı tetkiklerden sonra ihtiyaca ve teknik esaslara göre tanzimi;

3 — Damızlık mübayaatında bütçesi zayıf ve hayvan yetiştirmeye müsait köylere hususî idarelerce de yardım edilerek köylünün ziraî ve İktisadî kalkınmasını kolaylaştıracak bu mesaide köy idarelerinin desteklenmesi; gerek köy sandıklarına verilecek yardım paralarıyla ve gerekse köyün kendi gelirleriyle köy adına yapılmış mübayaalara ait hesapların vilâyetlerce etraflıca tetkik edilerek sarfiyatta her hangi bir usulsuzluk ve fenalık olmadığı anlaşıldıktan sonra sarf evrakları arasında saklanmak ve kanunî gereği yapılmak üzere bunların bütün teferruatıyla köy idarelerine devri;

4 — Manevî şahsiyeti haiz müstakil birer idare olan köyler nam ve hesabına mübayaâ edilen damızlıkların köy orta malları meyanında demirbaş defterlerinin damızlık kısmına kaydedilmesi; köy damızlık paralarıyla vilâyet ve kaza merkezlerinde sıfat istasyonu ve benzeri tesisat yapılmayarak bu gibi tesislerin eskisi gibi hususî idare tarafından vücutte getirilmesi; şimdiye kadar muhtelif tarihlerle devlet veya hususî idareden köy adına verilmiş veya köyce satın alınmış damızlıkların yeniden ve esaslı surette tesbit ve kontrolü ile ilgili köy heyetlerinin ihmal ve teseyyübü yüzünden telef olanlar hakkında derhal islâhı hayvanat kanununun 33 üncü maddesine göre muamele ifası ve keyfiyetten ve bu yıla kadar alınabilen döl miktarından ve elde edilen neticeden bir cetvel ile malûmat verilmesi;

5 — Mübayaa edilecek damızlıklar için Veterinerlerle diğer ilgili devlet memurlarının mesarifi zaruriyeleri mukabili tahakkuk edecek harcirah ve diğer masrafların şimdiye kadar yapıldığı gibi hususî muhasebe bütçelerindeki tertibinden ödenmesi tamimen rica olunur.

5/6/938

Emniyet Umum Müdürlüğü

ÖZÜ

*Seyrüsefer kazalarının
önlenmesi hakkında*

Sayı: 22007

1 — Bazı vilâyetlerden alınan malûmata nazaran şoförlerin Belediye nizamâtına aykırı hareket etmeleri yüzünden çok müessif otomobil kazaları vuku bulmaktadır.

Bu cümleden olmak üzere: 18-4-938 günü Gümüşhaneli Reşat ismindeki bir şoför idare etmekte olduğu Torul belediyesine ait 51 plaka sayılı kamyonuna aldığı Kelkit'in Ecement ve Sökmen köylerinden 45 yolcu ile Trabzondan gelmekte iken gece saat 20,30 da Torul'un köprübaşı mevkiinde dereye yuvarlanarak 14 yolcunun ölümüne 25 ağır, 6 kişinin de hafif surette yaralanmasına ve yine 6-4-938 günü şoför Necdetin idaresinde bulunan Bursa 96 plâka sayılı otobüs Bursa- İnegöl arasındaki şosa üzerinde rotu kırılacak dereye yuvarlanmış ve neticede 15 kişiden 4 ü ağır olmak üzere 9 kişinin yaralanmasına sebebiyet verilmiştir.

Mahalli belediye amirlerinin bölgelerindeki seyrüsefer işlerini benimsememelerinden cür'et alan şoförler, para kazanmak gayesile belediye nizamâtına asla riayet etmiyerek idare etmekte oldukları otomobillerine hacmi istiabisinden fazla yolcu almak ve otomobillerinin sağlam-

lık derecelerinin nazarı itibara almaksızın şehir harici yerlerde sür'atlerini arttırmak suretile ekseriya birçok vatandaşın hayatına mal olan bu ve buna mümasil müessif vakaların tahaddüsüne sebebiyet vermekte oldukları görülmektedir.

Bu gibi hâdiselerin önlenmesi ancak sıkı tedabir ittihazı suretile kabil olacağı cihetel işe lâyük olduğu ciddiyet ve ehemmiyet verilerek alâkadarların dikkat nazarlarının çekilmesini rica ederim.

2 — Umumî müdürlüklere ve vilayetlere tamimen tebliğ olunmuştur.

10/5/938

Sayı: 20989

1 — Yüksek Vekiller Heyeti kararile Şarktan Garba nakledilmiş kimselerden iskân vaziyeti temin edilmiş olup da berayi ticaret veya her hangi mücbir bir sebep dolayısıyla veya tedavi için iskân edildikleri yerden muayyen bir müddetle uzaklaşmak mecburiyetinde kaldıkları takdirde müracaatlarında alelûsul mahallinde tahkikat yapıldıktan sonra iddialarının sıhhait ve mücbir vaziyetlerinin tahakkuku halinde bulundukları vilâyetçe ailesi efradı iskân yerinde bırakılmak ve içel, Niğde, Kayseri, Yozgat, Tokat, Samsun vilâyetlerinin şarkındaki Doğu vilâyetlerine geçmemek şartile ve muayyen müddetle re'sen müsaade verilmekle beraber gidecekleri yerler valilerin de haber verilecek izinin kaybedilmemesi ve gidiş gelişinden vekâletin de vilâyetlerce muntazaman malûmattar edilmesi şayet yukarıda sayılan vilâyetlerin şarkında bir yere gitmek zarureti halinde keyfiyet yine tahkikatla anlaşılırsa bunun için vilâyetin işi mucip sebeplerde vekâlete bildirerek müsaade alması lâzımdır.

2 — Hastalık, tedavi veya tebdili hava makasdile bir yerden diğer bir yere gitmek isteyenlerin de mahalli ta-

bipliğine gösterilecek lüzum üzerine mezkûr vilâyete mücavir muayeneye ve tedavisi mümkün mahallere gitmelerine müsaade ve bu takdirde birinci maddede yazılı formül dairesinde gideceği vilâyetle muhabere edilerek dönüşüne kadar durumunun göz önünde bulundurularak gidiş ve gelişlerinin takip ve bildirilmesinin usul ittihazını rica ederim.

Umumî müfettişliklere ve vilâyetlere yazılmıştır.

5/5/938

ÖZÜ:

*Şüpheli eşhasın hüvi-
yetlerinin tetkiki H.*

Sayı: 22006

1 — Gerek elinde hüviyetini ispata medar olacak hiç bir vesika bulunmayan ve gerekse nüfus tezkereleri mevcut olup da sahteliğinden veyahut aranan kimselerden olup olmadığından şüphe hasıl edilen yabancılar hakkında mensup bulundukları vilâyet ve kazalara nezaret altına alındıkları sarahaten bildirildiği ve mükerreren de tekit edildiği halde gene cevap verilmediği haber alınmıştır. Polisin başlıca ve mühim vazifelerinden biri olan hüviyet tetkik işlerine hassasiyet gösterilmekle beraber fazla itina ve ihtimam edilmesi vekâleitin cümlei iş'arından olan bu ve buna mümasil hallerin devamı her hangi bir şahsın uzun müddet tevkiî salâhiyetsizliğinden hem polisin kanun mevzuatı haricine çıkmasına ve hem de suçla alâkası olmayan masum bir yurttaşın nezarethane köşelerinde bekletilerek sefil bir vaziyete düşmesine sebebiyet verileceği muhakkaktır.

Ehemmiyeti haiz olan bu gibi hallerin önlenmesi yolunda badema hüviyetlerinin tetkikine her hangi vilâyetçe lüzum gösterilen eşhas hakkındaki muamelâtın sür'atle takibi hususunda alâkadarların dikkat nazarlarının çekilmesini ehemmiyetle rica ederim.

2 — Umumî müfettişliklere ve valiliklere yazılmıştır.

10/5/938

Nüfus İ . U . M. Çalışma Raporu

Mayıs/938 ayı içinde Umum Müdürlüğümüze muhtelif vekâlelterle vilâyetlerden (2241) evrak gelmiş, bu evraktan (79) u birinci, (454) ü ikinci, (1040) ı üçüncü. (668) i dördüncü şubeye verilmiştir.

Birinci şube: Tesellüm eylemiş olduğu evraktan (57) adedinin muamelesini tamamlamış ve (22) adedini muameleden müstağni görerek hıfzetmiştir.

İkinci şube: Mayıs ayı içinde tesellüm eylediği (454) nisan ayından devreylediği (175) ve diğer şubelerden gönderilen (15) evrakla birlikte cem'an (644) evraktan (498) adedinin muamelesini intaç ve (57) adedini muameleden müstağni görerek hıfzetmiş ve (99) adedinin de bir kısmı imzada ve bir kısmı ayın son günü gelmiş bulunması dolayısıle muamelesi ikmal edilemediğinden haziran 938 ayına devrolunmuş ve resen (45) evrak yazılmıştır.

Bunlardan başka bu ay içinde bu şubece İstanbul Cümhuriyet Matbaasında bastırılan yeni nüfus klavuzunun vilâyetlere şevki için İstanbulda Dahiliye Evrak Muhafızlığına bir liste gönderilmiş ve bu klavuzun hangi makamlara demirbaş olarak verileceğine dair birer pusla raptedilerek münderecatına göre muamele yapılması ve bundaki mevzulara müteallik hususat hakkında bundan böyle iş'ar ve istişarda bulunulması lüzumu tekml vilâyetlere tamim ve tebliğ olunmuştur.

Üçüncü Şube: Tevdi edilen (1040) ve geçen aydan devrolunan (205) evrak ile birlikte cem'an (1245) evraktan (1171) adedinin muamelesini, tamamlamış (145) adedini tekit eylemiş ve (219) adedini de incelemek üzere Haziran 938 ayına devreylemiştir.

Bu şube mayıs - 938 ayı içinde (5000) kişinin yurttaş-

lığa kabul muamelesi ikmal ve intaç edilmiş ve muhtelif Devlet tabiiyetlerinde bulunan (31) kişinin de tabiiyet durumları tetkik olunarak haklarında gereken kararlar verilmiştir.

Dördüncü Şube: Tevdi olunan (668), Nisan ayından devreylediği (59), diğer şubelerden gönderieln (44) parça evrakla birlikte cem'an (771) evraktan tekitler dahil olduğu halde (751) adedini intaç etmiş ve (39) adedini de muameleden müstağni görerek hıfzetmiştir.

Bunlardan başka bu ay içinde bu şubece Sason yasak bölgesinden (1500) nüfusun dahi nakilleri için yeniden kararnamenin tatbikına devam olunmuştur.

Saygılarımla arz eyleirm.

N. İ. U. M. Çalışma Raporu

Nisan/938 ayı içinde Umum Müdürlüğümüze muhtelif vekâletlerle vilâyetlerden (2132) evrak gelmiş, bu evraktan (129) u birinci, (446) sı ikinci, (992) si üçüncü, (565) i dördüncü Şubeye verilmiştir.

Birinci Şube: Tesellüm eylemiş olduğu evraktan (114) adedinin muamelesini tamamlamış ve (15) adedini muameleden müstağni görerek hıfzetmiştir.

İkinci Şube: Nisan ayı içinde tesellüm eylediği (446), Mart ayından devreylediği (181) ve diğer şubelerden gönderilen (18) evrakla birlikte cem'an (645) evraktan (409) adedim intaç ve (61) adedini muameleden müstağni görerek hıfzetmiş ve (175) adedinin de bir kısmı imzada ve bir kısmı ayın son günü gelmiş bulunması dolayısıle muamelesi ikmal edilemediğinden Mayıs 938 ayına devrolunmuş ve resen (45) evrak yazılmıştır.

Nisan ayı içinde bu şubece yapılan işlerin başlıcaları şunlardır:

1 — Askere gidip te akıbetleri beş sene meçhul kalanların nüfus kayıtlarının silinmesi şekli hakkında vilayetlere bir tamim yazılmıştır.

2 — Yozgat Vilâyeti nüfus defterlerinin tamiri için elli liralık tediye emri gönderilmiştir.

3 — Burdur Vilâyetinin Tefenni kazası Hükümet konağının 31/3/938 gecesi yanması üzerine bu kazada yeniden nüfus yazımı yapılmak üzere yazım masrafına karşılık olarak 387 liralık tediye emri ile icabeden kanun, nizamname, talimatname ve defterler gönderilmiştir.

Ayrıca lüzumu olan kırtasiye ile mefruşat ihtiyacının temini dahi Vilâyetler İdaresi Umum Müdürlüğüne yazılmıştır.

Üçüncü Şube: Tevdi edilen (992) ve geçen aydan devrolunan (222) evrak ile birlikte cem'an (1214) evraktan (1009) adedinin muamelesi tamamlanmış ve (205) adedi incelenmek üzere Mayıs/938 ayma devrolunmuştur.

Bu şubece Nisan 938 ayı içinde (805) kişinin yurttaşlığa kabul ve (357) kişinin de yurttaşlığımızdan çıkarılma muameleleri ikmal ve inta' edilmiş ve muhtelif Devlet tabiiyetlerinde bulunan (18) kişinin de tabiiyet durumları tetkik olunarak haklarında gereken kararlar verilmiştir.

Dördüncü Şube: Tevdi olunan (565), Nisan ayından devrelediği (62) ve diğer şubelerden gönderilen (22) evrakla birlikte ceman (649) evraktan (506) adedini inatc ve (84) adedini muameleden müstağni görerek hıfzetmiş ve (59) adedi üzerinde inceleme yapmak üzere Mayıs/938 ayma devrelemiştir.

Bu şubece Nisan ayı içinde yapılan işlerin başlıcaları şunlardır:

Sason yasak bölgesinden yeniden 1500 nüfusun muhtelif batı vilâyetlerine, (50) nüfusun Gaziantep'ten Tokada, (8) nüfusun Diyarbakırdan İspartaya nakli, (33) nüfus gezginci çingenenin Akşehir kazasında topraklandırılmak suretile dağınık olarak yerleştirilmeleri, eskiden nakledi-

len bif ailenin Gümrük ve İnhisarlar Vekâletince gösterilen lüzuma binaen iskân yerinin değiştirilmesi ve Seyhan ve İçel vilâyetleri kültür ocaklarının zarurî masraflarına karşılık tutulmak üzere Bütçemizde mevcut olup henüz sarfolunmıyan on bin liranın Parti Genel merkezi emrine verilmesi.

Saygılarımla arz eylerim.

ÖZÜ:

Soyadı cezaları H.

Sayı: 823512370

Soyadı kanun ve nizamnamesinin soyadı almak için tayin ettiği müddet 2/7/936 tarihinde sona erdiğinden bu tarihten itibaren altı ay zarfında karara bağlanmayan soyadı cezaları Türk ceza kanununun 102 nci maddesinin 6 ncı bendine göre müruru zamana uğrıyacağı 8/6/937 tarihli ve 6690/2057 sayılı tamimle bildirilmiş ve buna rağmen bazı kaza idare heyetlerince bu müddet geçtikten sonra karar ittihaz olunduğu görülmesi üzerine keyfiyet 23/2/938 tarihinde 2657/738 sayılı tamimle ikinci defa tekrarlanmıştı.

Bu kere bazı kaza idare heyetlerince kanunî müddet geçtikten sonra ittihaz edilmiş olan karar hükümlerinin ortadan kaldırılması maksadiyle yeniden karar verilmekte olduğu görülmektedir. Bu yoldaki kararlar her ne kadar usul ve mevzuata uygun bulunmamış olsa bile kazaî mahiyette olmak itibariyle ikinci bir kararla bozulmasına imkân olamayacağına ve ancak bozulması Şûrayı Devlete açılacak iptal davasıyla mümkün bulunduğu göre bundan böyle bu gibi kararların ittihaz edildikleri heyetlerce resen bozulması yoluna gidilmek suretiyle yanlışlığın tekerrür ve temadisine meydan verilmemesi rica olunur.

Umumî Müfettişliklere, valiliklere ve Teftiş heyeti Reisliğine yazılmıştır.

15/6/938

Seferberlik U. M.

ÖZÜ:

*Hava Müdafaa Genel
Komutanlığına gön –
derilen yazılarda kumandanlık
adresinin ve başlığın açık
olarak yazılması H.*

Sayı: 455

1 — Hava Müdafaa Genel Komutanlığı adresine gönderilen posta ve telgraflarda açık adres yazılmadığından, eski Tayyare Cemiyeti olan Hava Kurumu teşekkülü ile karıştırılmakta ve bu yüzden bir çok zaman kaybolmakta olduğundan bahisle bunun önüne geçilmesi Hava Müdafaa Komutanlığından alınan örneği bağlı yazı ile bildirilmektedir.

Karışıklığa meydan kalmamak için zarf adreslerinin ve telgraf başlığının açık olarak yazılmasını dilerim.

2 — U. Müfettişliklere, vilâyetlere ve bilgi için H. M. G. K. yazılmıştır.

20/5/938

*Hava Müdafaa Genel Komutanlığının 14/5/938 tarih ve
3094/4181 sayılı yazısı örneği*

1 — Komutanlığımız adresine posta ve telgrafhanelere verilen zarf ve telgraflarda açık adres yazılmadığından eski Tayyare Cemiyeti olan Hava Kurumu teşekkülü ile Hava Müdafaa Genel Komutanlığı karıştırılmakta ve Hava kurumuna ait bir çok yazı ve telgraflar komutanlığımıza gelmektedir. Bu yüzden yazı ve telgrafların yerini bulduruncaya kadar bir çok zamanlar sarfına mecburiyet hasıl olmaktadır. Bu sebeple Komutanlığımıza gönderilecek yazı ve telgraflarda (Hava Müdafaa Genel Komutan-

lığı) adresinin ve başlığının açık olarak yazılmasının icap edenlere tamim buyurulmasına müsaadelerini arz ederim.

2 — Dahiliye, Adliye, Millî Müdafaa, Hariciye, Maliye, Kültür, İktisat, Nafia, Sıhhat ve İçtimaî Muavenet, Gümrük ve İnhisarlar, Ziraat Vekâletlerine arz edilmiştir.

18/5/938

ÖZÜ:

*Son yoklama zamanında
vesaiti nakliye defterlerinin
tanzimi hakkında*

Sayı: 521

Tedariki vesaiti nakliye komisyonlarının sureti teşekkülü hakkındaki 1506 sayılı kanunun (3) üncü maddesi mucibince tedariki vesaiti nakliye komisyonlarının, senede bir defa efradın son yoklamaları zamanında merkeze gelen ihtiyar heyetlerini komisyona davet ederek vesaiti nakliye kayıt defterlerini tanzim etmeleri icabettiği halde ekseri vilâyet ve kazalarda bu kanunî hükmün yerine getirilmediği yapılan teftişlerden anlaşılmıştır.

Önümüzdeki son yoklama zamanında bu işe önem verilerek nakil vasıtaları defterlerinin kanunun tarifâtına göre itina ile tanzim edilmesinin teminini ve her sene bu usulün tatbikatına riayet edilerek yapılan iş sonuncunun bildirilmesini ve ihmali görülen ilgilî memurlar hakkında kanunî takibat yapılmasını ehemmiyetle dilerim.

2 — Umumî Müfettişliklere ve vilâyetlere yazılmıştır.

3/6/938

Diğer Vekâletlerin İdarecileri İlgilendiren Tamimleri

İktisat Vekâleti Türkofis Başkanlığı

Sayı: 6454

7. 6. 1938 — 6151 tamime ek.

Yukarıda tarih ve sayısı yazılı tamimle bildirilen 7 numaralı ilânın bazı yerlerde yanlış anlaşılmış olduğu istihbar edilmiştir.

1) Mezkûr ilân, 2/8273 sayılı kararnameye göre, ithalleri mukabil ihraç şartına tâbi tutulmuş olan maddelerden Mısır ve Filistin menşeli olanlar için mevzubahs kararın 2 nci maddesi hükümlerinin tatbik edilmeyeceği hakkındadır. Bu maddelerden Mısır ve Filistin menşeli olanlar, aynı menşeli diğer mallar misillû ithal olunacaklardır.

2) 2/8273 sayılı kararnamenin tatbikatına müteallik olmak üzere yapılmış olan ve 7. 4. 1938 tarih ve 3637 sayılı tamime ilişik olarak gönderilmiş bulunan 2 nci ilânın 2 nci maddesi hükümlerine gelince bunlar yukarıda yazılı 7 sayılı ilânla tadil veya ilga edilmiş değildir. Bu itibarla ikinci ilânın 2 nci maddesinin b) fıkrasının 3 sayılı bendinin II nci paragrafında yazılı şartlar dairesinde Mısır, III üncü paragrafında yazılı şartlar dairesinde Filistine yapılacak ihracat mukabilinde mezkûr b) fıkrası umumî hükümleri dahilinde ithalât yapılabilir. Bu ihracat ve ithalât arasında kemafissabık Türkiye lehine % 20 marj aranacaktır.

Tavzihan tamim olunur.

14/6/938

Sayı: 5551

3. 5. 1938 - 4562 tamime ek.

2/8273 sayılı kararnamenin 2 nci maddesi hükümlerine tevfikân ithalleri mukabil ihraç şartına bağli tutulmuş olan bazı maddelere ait muamelâtın, 16.5.1938 tarihinde yeniden teşekkül etmiş olan Takas Tetkik Heyelteri tarafından tedvir edilip edilmeyeceğı hususunda bazı heyetlerce tereddüt gösterilmekte olduğu istihbar edilmiştir.

Yukarıda mezkûr kararname maddesinin sureti tatbikine mütedair olup 7. 4. 1938 tarihli ve 3876 sayılı Resmî Gazete’de intişar etmiş olan ve 7. 4. 1938 tarih ve 3637 numaralı tamime ilişik olarak gönderilmiş bulunan ikinci ilânın 4 üncü maddesinde işaret edilmiş olduğu üzere, 2/8273 sayılı kararnamenin 2 nci maddesine göre yapılacak ithalât ve mukabil ihracat muamelelerinin, 2/7005 sayılı kararnamenin 4 üncü maddesi hükümlerine tâbi tutulan memleketlerle vaki muameleler gibi ve yukarıda sözü edilen ilânın 4 üncü maddesinin a, b ve c fıkralarında mevzubahs hükümler baki kalmak şartile, aynı esaslar dahilinde Takas Tetkik Heyetlerince tedvir v’e intaç edüceğı,

Ancak, 3. 5. 1938 tarih ve 4562 sayılı tamime ilişik olarak gönderilmiş olan 6 numaralı ilânın 2 nci maddesine tevfikân yapılacak muamelâtın, anlaşmanın ticaret ve kliring anlaşması olduğuna göre, aynı ilânın 1 inci maddesi için olduğu üzere, «2/8099 sayılı kararnamenin 1 inci maddesinin sureti tatbikine mütedair talimatname» esasları dahilinde Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankası tarafından tedvir olunacağı, veya anlaşma sırf takas esasına müstenit ise, «2/8099 sayılı kararnamenin 2 nci, 3 üncü ve 4 üncü maddelerinin sureti tatbikine mütedair talimatname» esasları dairesinde yine Takas Tetkik Heyetlerince ikmal ve intaç edileceğı.

Tamim olunur.

25/5/938

Adliye Vekâleti

ÖZÜ:

*H: Hâkim ve Cumhuriyet
Müddeiumumîlerinin
yanlarında hüviyet varakası
bulundurmaları H.*

Sayı: 161/56

Hâkim ve C. Müddeiumumîlerinin bazılarının tahvil ve nakil dolayısıyla, yeni gittikleri mahallerde, eskiyib şahsen tanınmıncaya kadar, yanlarında hüviyet varakası taşımamaları yüzünden, zabıta memurları ile müştereken icrası muktazi bulunan muamelât ve tahkiklere başlanırken, şahsen bilinmedikleri için zabıtaca, mevzuu muamele olan, işe müdahale ettirilmedikleri ve kendilerini tanıtıncaya kadar bir takım yersiz münakaşalara yol açılmakta olduğu Dahiliye vekâletinin iş'arından anlaşılmıştır.

Hâkim ve Cumhuriyet Müddeiumumîlerinin zabıta memurlarınca şahsen tanınmaması varit bulunduğundan Devlet devair ve memurini mabeynindeki ahengi bozacak olan ve bilhassa zabıta ile adliye arasında her zaman için mevzuu bahis olabilecek âmme menafime fena tesirler yapacağı şüphesiz bulunan bu gibi yersiz hâdiselere mahal kalmamak üzere hâkim ve Cumhuriyet Müddeiumumîlerinin behemehal hüviyet varakası taşımaları ve ken dilerini icab ettikçe bu vesikalarla tanıtmağı usul ittihaz eylemeleri tamimen ve ehemmiyetle tebliğ olunur.

23/5/938

*Adliye Vekâletinin 8. 6. 938 tarih ve 19/63
sayılı tamimi*

Bazı yerlerde suçlara dair vali, kaymakam ve nahiye müdürlerine verilen ihbarname ve şikâyetnamelerin C. M. U. liklerine tevdi edilmeyerek hazırlık tahkikatı icrası kaydile zabıtaya havale edilmekte olduğu cari muhabere den anlaşılmıştır.

Ceza mahkemeleri usulü kanunu mucibince hazırlık tahkikatını yapmakla mükellef bulunan C. M. U. si bir suçun işlendiğine her hangi bir suretle muttali olur olmaz, hukuku âmme davasını açmağa mahal olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin hakikatın araştırmağa matuf bir hazırlık tahkikatına girişir ve bu tahkikatta zabıta makam ve memurlarından da istifade edilebilir. Yani tahkikatı doğrudan doğruya kendisi yapabileceği gibi talimat vermek ve mürakabe ve nezaret hakkını kullanmak suretile bu tahkikatı zabıta makam ve memurlarına da yaptırabilir. Salim bir neticeye varmak için bütün memurlardan her türlü malûmat istiyebilir ve adlî vazifelerine taallûk eden hususat hakkında devlet memurları hakkında doğrudan doğruya tatbikat yapabilmek selâhiyeti de kendisine tanınmıştır.

Zabıta ve memurları C. M. U. sinin emir ve talimatı olmaksızın resen hazırlık tahkikatı yapamazlar. Bu makam ve memurlar bir suçun işlendiğine muttali olunca, ceza usulünün 156 İnci maddesi mucibince ancak acele tedbirler almakla mükelleftirler. Bu tedbirler suçlunun yakalanmasına, delillerin ziyamdan vikayesine suç mütemadi mahiyeti haiz ise temadisine mahal verilmemesine taallûk eder ki, zabıta bu acele tedbirleri aldıktan sonra yine 156 ıncı madde mucibince işi hemen C. M. U sinin ittilama vazederek ondan alacağı direktiflere tevfiikan hareket eder.

Suçlara dair ihbarlar C. M. U. sine, zabıta makam ve memurlarına yapılabileceği gibi kanunî mercilere tevdi edilmek üzere vali, kaymakam ve nahiye müdürlerine-

de yapılabilir. Ceza mahkemeleri usulü kanununun 151 inci maddesinin metnine giren (kanunî mercilere tevdi edilmek üzere) kelimelerinden de anlaşılacağı üzere vali, kaymakam ve nahiye müdürlerinin selâhiyeti suçlara dair vaki ihbarları almağa münhasır olup bu selâhiyetleri ihbarları kanunî mercilere tevdi etmekle hitama erer.

Şu izahata nazaran, vali, kaymakam ve nahiye müdürleri kendilerine verilmiş olan ihbarnameleri, acele tedbirler alınması iktiza eden hallerde zabıtaya bundan mada hallerde C. M. U. lerine tevdi etmeleri icabeder. Zabıta da ittihaz ettiği acele tedbirlere müteallik tahkikat evrakını müddeiumumiye gönderir. M. U. bu suretle hadiseye ittıla kesbederek işe el koyduktan sonra hazırlık tahkikatına tevdi eder.

O suretle muamele yapılması ve keyfiyetin vilâyet dahilindeki kaymakamlarla nahiye müdürlerine de bildirilmesi rica olunur.

ÖZÜ:

Köy ve muhtar bayilere de % 6 bey'îye verileceğine dair

İnhisarlar Vekâleti

No: 87

Harçlı tezkere veya vesika mukabilinde doğrudan doğruya idare anbarlarının mamül tütün ve sigara alan köy bayilerine ve muhtar bayilere bazı idarelerde %5 ve bir kısım yerlerde %6 olarak verilmekte olan bey'îyenin 15 haziran 1938 den itidaren her yerde %6 nisbetinde verilmesi kararlaştırılmıştır.

Kâfi miktarda gönderilen işbu umumî emir nüsha-

larının mülhakatınıza tebliği ve tatbik edilmesinin temini lüzumu bildirilir.

31/5/1938

Maliye Vekâleti

ÖZÜ:

Tarım satış ve tarım kredi kooperatiflerle birliklerine kanunen bahşedilen muafiyete riayet edilmesinin teminine dair:

Sayı: 24302/312-13842/207

2834 ve 2836 numaralı kanunlarla kurulmuş olan Tarım Satış ve Tarım Kredi Kooperatiflerde birliklerinin münasebatta bulunup muamele yaptıkları bazı resmi devair ve müesseselerce mezkûr kanunun 21 ve 22 inci maddesile bahşedilen muafiyete riayet edilmediği ve bilhassa damga resmi muafiyeti hakkında tereddütlere düşüldüğü cari muhabereleden anlaşılmaktadır.

Tarım Satış Kooperatifleri ve birlikleri hakkındaki 2834 numaralı kanunun 21 inci maddesinde mezkûr Satış Kooperatiflerde birliklerinin;

A - Kapital ve yedek akçeleri vergi, resim ve harçlardan

B - Ödünç alma ve verme işlerde para yatırma ve başka bütün işlerinde yapılacak senet, rapor, mukavelename ve kâğıtlarla resmî dairelere verecekleri dilekçeler damga resminden;

C - Satın alacakları taşıtırsız mallar için ferağ harci ile damga resminden;

Ç - Bir birinden ve ortaklarından alacakları (ürün) ve komisyonlar muamele vergisinden;

D - Tastik ettirecekleri her türlü kâğıt ve defterler (ücreti adil) müstesna olmak üzere noterlerce alınacak harç ve resimden;

Diğer 2836 numaralı kanunun 22 inci maddesinde bu kanuna göre kurulan kredi Kooperatiflerinin:

A - Kazanç ve muamele vergilerinden;

B - Kapital ve yedek akçelerde taşısız malları bütün vergi, resim ve harçtan;

C - Ödünç verme ve alma ve ödeme ve alınc ve başka bütün işler için yapılacak senet ve belgelerde resmî dairelere verecekleri dilekçelerin damga resminden;

Muaf olduğu yazılıdır.

Her iki kanun, bu Kooperatif ve birliklerin ödünç alma ve verme işlerde sair bütün işlerinde yapılacak senet ve vesikaları ve diğer evrakı damga resminden muaf tutmuş olduğundan bunların resmî dairelere verecekleri istidalar damga resmine tabi tutulmayacağı gibi gerek bu daire ve müesseselerle gerek sair hususî müessese ve şahıslarla yapacakları muameleler dolayisile alacakları ve verecekleri makbuzlar, senetler, taahhüdname veya kefaletnameler, kredi ve teminat mektupları, aktedecekleri mukaveleler ve bunlara mümasil sair bilcümle evrak damga resmine tabi tutulmayacaktır.

Binaenaleyh mezkûr kooperatif ve birliklerine kanunen verilmiş olan muafiyetler göz önünde bulundurularak bunların lüzumsuz külfet ve masraflar ihtiyacına meydan verilmemesi lüzumunu alâkadarlara tamimen tebliğ olunur.

2/5/1938

ÖZÜ:
*Ebelerin, serbest meslek erbabı
 gibi kazanç vergisine tâbi
 olduklarına dair:*

Kazanç vergisi umumî tebliği seri No. 163

Karar No: 1042

Karar tarihi: 20/4/1938

2395 sayılı Kazanç Vergisi Kanunu ile bunun bazı hükümlerini değiştiren 2751 sayılı kanunda san'at ve mesleklerini yapanlar sayıldıktan sonra ilmi ve meslekî ihtisasları ile kazanç temin eden diğer meslek erbabı denildiği ve tababet ve şua batı san'atlarının tarzı icrasına dair olan 1219 sayılı kanun mucibince ebeler tababet şua batı mensuplarından olarak gösterildiği cihetle bunlar tabib; dişt abibi ve dişt çiler gibi serbest meslek erbabından olup Kazanç Vergisi Kanununun 20 inci maddesinin B. fıkrasında yazılı seyyar halinde çalışan her nevi san'atkârlar, simsarlar ve dellallar, kabzımallar, madrabazlar ve 30 uncu maddede sayılı küçük ticaret ve asn'at ve hır fet erbabı nezainde çalışanlar arasına giremiyeceklerine ve 1219 numaralı kanunun 47 inci maddesinde «Türkiye dahilinde ebelik san'atını icra için» denilmiş ise de aynı tabir ile 29 uncu maddesinde «Dişt çilik san'atı» ve 6 ncı maddesinde «bir maahlde san'atını icra eden mukayyet bir tabib» yazılmış olduğundan ebeliğin san'at veya meslek addedilmesinin incelenmesine lüzum olmadığı ve bunun vergiye bir tesiri olmayacağına ve şu halde ebelerden kazanç vergisinin gündelik kazanç üzerinden alınmasına mevzu hükümler müsait. olmayıp tabibler ve dişt tabibleri gibi beyannameye tâbi olmalarını istemek hakları mahfuz olmak üzere muayenehanelerinin veya ikametlerine aid olan binanın veya apartıman dairesinin gayri safi irad larının kazanç vergileri için matrah olması kanuna uygun bulunduğuna karar verilmiştir.

Serbest meslek erbabından oldukları cihetle 2995 numaralı Kazanç Vergisi Kanununun, 2751 numaralı kanunla değiştirilmiş olan 10 uncu maddesile 34 üncü maddenin H fıkrası mucibince kazanç vergisine tâbi tutulmakta cılan ebelerin, bu mükellefiyet şeklinin doğru olmadığı hakkında vaki olan müracaatları üzerine büyük millet meclisince ittihaz buyurulan karar aynen yukarıya çıkarılmıştır.

Tatbikatı teyid etmekte olan bu karar mucibince muamele ifasına devam olunarak ebelerin de diğer serbest meslek erbabı gibi, yani 2395 numaralı kanunun 2751 numaralı kanunla değiştirilen 19 uncu maddesile 34 üncü maddesinin H fıkrası mucibince nisbî ve maktu şekilde kazanç vergisine tâbi tutulması iktiza eder.

12/5/1938

ÖZÜ

*Nakliye teskeresi olmakızın
un nakledenler hakkında
yapılacak takibata dair:*

Seri No. 60

Sayı: 26563-9/13365/205

Buğdayı Koruma Karşılığı Vergisi Kanununun 2643 numaralı kanunla değiştirilen 9 uncu maddesinin “B» bendi mucibince «Vergiye tâbi değirmen ve fabrikalardan buğday ve çavdar unlarının kurşun mühürsüz ve nakliye tezkeresiz olarak ihracı ve nakli ve nerede üğütölmüş olursa olsun bu unların mühürsüz ve tezkeresiz çıkarılması men ve bu memnuiyete riayet etmeyenler hakkında tatbik olunacak ceza da aynı bendin 3 üncü fıkrasında tasrih

olunduğu halde kurşun mühürlü olup da vergiye tâbi değirmen ve fabriaklardan ihraç ve nakledilen veyahut adı değirmenlerde öğütülüp satışa çıkarılan unlardan tezkeresiz olanlar için kanunda bir ceza müeyyedesi bulunmadığı cihetle bu kabil tezkeresiz unların sahipleri hakkında Türk Ceza Kanununun 526 ıncı maddesi mucibince takibata girişilmesi ve müsaderesi icabeden tezkeresiz unlar için de bu gibi ceza davalarını görmeğe salâhiyetli mahkemelerden karar alınması 9/11/1936,17/5/1937 tarih ve 26563/9-30975,26558/17-13134-181 numaralı umumî tebliğlerde bindirildiği ve mühürlü olmakla beraber nakliye tezkeresi alınmaksızın nakledilen unlardan dolayı alâkadarlar hakkında tatbik edilerek yegâne kanunî muamele bundan ibaret olduğu halde, bazı yerlerde işbu tamimlerde münderiç hükümlerin harfiyen yerine getirilmediği veya tezkeresiz un nakledenlerin adlî mercilere intikal eden davaları lâyikile takib ve umumî tebliğlerdeki esaslar dairesinde müdafaa olunmadığı için Hazine aleyhine karar verilmesine sebebiyet verildiği cari muhabere ve muamelelerden anlaşılmıştır.

Tezkeresiz naklolunan unların sahipleri hakkında Ceza Kanununun 526 ncı maddesi hükmünün tatbikında tereddüde düşülecek bir cihet olmamakla beraber bu babda bazı yerlerde vukua gelmekte olduğu anlaşılan tereddütleri külliyyen izale etmek üzere keyfiyet icra Vekilleri Heyetinde tetkik olunarak bu hususta yapılan muameleyi teyiden 2/8466 numaralı ve 7/4/1938 tarihli karar ittihaz buyrulmuş ve bu karar 3884 numaralı ve 16/4/1938 tarihli Resmî Gazete ile neşrolunmuştur.

Binaenaleyh; vergiye tâbi fabrikalardan usulen vergisi verilerek çıkarılan veya adı değirmenlerde öğütülün satışa arzedilen unların, nakil ve şevkleri sırasında veyahut istihlâk ve satış mahallerinde bulundurulduğu esnada çuvallarında mühür kurşunları mevcut olup da nakliye tezkeresi ibraz edilmediği takdirde, keyfiyetin bir zabıt varaaksile tesbiti ile merbut karar dairesinde alâkadaları hakkında Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesi

hükmü dairesinde kanunî takibat icra edilmesi ve tezkeresiz naklolunan unların da mezkûr kanunun 36 ncı maddesinin 2 nci fıkrasına ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 90 ncı maddesine tevfikân müsadereğine karar verilmesi talebile C. Müddeiumumiliğine müracaat olunması lâzımdır.

Bu suretle yapılacak kanunî tatbikata maruz bulundurulacak olan unlar ister fabrika ister adî değirmen unu olsun, filhakika vergileri verilmiş ve kanunun tarifi dairesinde çuval veya kaplama mühür kurşunları bağlanmış olup da vergi makbuzu veyahut ifraz tezkeresi ibraz edilmemiş olanlara münhasırdır.

Bu nevi unlardan mahkemece müsadereğine karar verilenler satılarak bedelleri varidat bütçesinin hasılatı müteferrika maddesine irad kaydolunur. Bunlardan ayrıca vergi veya zam aranmaz.

Ancak kurşun mühürlü ve fakat nakliye veya ifraz tezkeresiz görülen unların, çuvallarında mevcut kurşun mühürlerin sahte olduğu veya evvelce kullanılmış kurşunlardan bulunduğu, bu unların sevk edildiği mahal maliyesile de yapılacak muhabere ve tahkikat neticesinde sabit olursa bu nevi unlar, vergisi verilmeden değirmen ve fabriaklardan çıkarılmış demek olacağından bunlar hakkında yukarıda izah edilen muamelenin tatbikına imkân yoktur. Bu unların vaziyeti, 2466 numaralı kanunun muaddel 9 uncu maddesinin «B» işaretli bendinin 4 veya 5 inci fıkralarından birine veya 2643 numaralı kanunun 3 üncü maddesine temas eder. Bu kabil hallerde yapılacak muamele de 17/5/1937 tarihli ve 26558/17 - 13134/181 numaralı umumî tebliğde izah edilenden ibarettir.

Bu dairede muamele ifası ve tamimden ve İcra Vekilleri Heyeti kararından birer nüshasının da Cümhuriyet müddeiumumîliklerine verilmesi rica olunur.

28/4/1938

Karar sayısı: 2/8466

2466 numaralı buğdayı koruma Karşılığı Kanununun 2643 numaralı kanunla değişen 9 uncu maddesinin (B) fıkrası mucibince vergiye tâbi değirmen ve fabrikalardan buğday ve çavdar unlarının kurşun mühürsüz ve nakliye tezkeresiz olarak ihracı ve nakli ve her nerede üğütölmüş olursa olsun bu unların mühürsüz ve tezkeresiz satışa çıkarılması yasak olmasına rağmen bazı kimselerin kanunun bu hükmüne riayet etmedikleri ve kurşun mühürlü unların nakliye tezkeresiz nakleyledikleri göröldüğünden kurşun mühürlü olduğı halde ellerinde usulüne göre alınmış nakliye tezkeresi bulunmadan un nakledenler hakkında Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesine tevfiikan takibat icrası; Maliye Vekilliğinin 20/1/1938 tarih ve 2130 sayılı tezkeresi ve Adliye Vekilliğinin 8/2/1938 tarih ve 55/36 sayılı mütaleanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 7/4/1938 tarihli toplantısında onanmıştır.

7/4/1938

ÖZÜ:

Müteahhit Kirkor Danilyanın muvakkaten ve beş sene müddetle Devlet taahhütlerine iştirak ettirilmemesi hakkında

25/12/1936 tarihli ve 112175/12/96 numaralı tamime ektir:

Muhasebei Umumiye kanununun 27 inci maddesi mucibince Devlet taahhütlerine iştirakden menedilen Kirkor Danolyan (Danyal Öztemel) hakkında verilen memnuiyet kararının muayyen bir zamana hasri lâzımgeleceğine Devlet Şûrası daavi daireleri Umumî Hey'etince karar ve-

rilmiş olduğundan memnuiyetin 25/12/936 tarihinden başlamak üzere beş sene müddetle takyidi vekâletimizce takarrür ettirilmiştir.

Keyfiyetin bilûmum devaire ve mülhakat Malmemurlarına tebliğini rica ederim.

7/4/1938

Tekaüt ve Yetim Aylıkları

**İç Bakanlıkça 1/5/938 de 1/6/938 e kadar işi
biten emekli ve öksüzler maaşı tahsis listesi**

Memuriyeti ve ismi	Nev'i tahsis
Ardahan hususî muhasebe eski kâtibi ölü Osman	Yetim
Posof nüfus kâtibi ölü Osman	»
İlgaz hususî muhasebe memuru Ahmet Hamdi	Tekaüt
Çorum nüfus başkâtibi Atıf Erdem	»
Köprü sarraflığından emekli Mustafa İnanç	Yetim
Ömerli kazası eski iskân memuru ve inhisarlar	
İstanbul baş müdürlüğü takip memurlarından	
Ahmet Fikri	Tekaüt
Maçka nüfus memuru Ali Engin	»
Arapson eski hususî muhasebe memuru M. Asım	»
Bayındır kaymakamlığından mütekait ölü Ali	
Galip	Yetim
Zafranbolu hususî muhasebe memurluğundan	
mütekait ölü Abdülkadir	»
Gemlik hususî muhasebe tahsil müfettişi Hasan	
Feyzi Günal	Tekaüt
Eski Kozan vilâyeti encümen başkâtibi ve Zon-	
guldak inhisar veznedarı Sait	»
Kurşunlu nahiyesi müdürü Hasan Tahsin Erbil	»
İslâhiye tahrirat kâtipliğinden mütekait ölü Nuri	
İpekciöğlu	Yetim
Cumaovası nahiyesi müdürü Cemil Çetiner	Tekaüt
Ergani madeni mutasarrıflığından mütekait ölü	
Hüseyin Nazmi	Yetim

<u>Memuriyeti ve ismi</u>	<u>Nev'i tahsis</u>
Akçadağ hususî muhasebe memuru ölü Süleyman Vasfi	»
Rize vilâyeti daimî encümen başkâtibi ölü Mithat	»
Balıkesir eski iskân âmiri ölü Hamdi	»
Emet kazası hususî muhasebe tahsildarlığından Vekâlet emrinde Mehmet Rüştü	Tekaüt
Şirnak nüfus memuru ölü Hüseyin Hüsnü Caner	Yetim
Mucur kaymakamı Davut Nail	»
İzmir tahrirat müdürlüğünden mütekait ölü Ahmet Şükrü	»
Hukuk işleri M. Muamele ve takip memuru Mehmet Cemil Bekem	Tekaüt

Makaleler

Memur rejimleri VII-Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik devletlerinin federal idaresini tanzime matuf teşebbüslerin tarihi 1853 yılı ile başlar. Bu tarihte İngilterede tayin rejimini tesis eden 1855 kararnamesine müşabih bir sistem meydana getirildi.

Memurlar dört sınıfa ayrılmıştır. Ve sınıflardan hiç birine üç kişiden mürekkep bir komisyon tarafından imtihan edilmeden tayin edilmek imkanı verilmedi. Birkaç sene sonra bu kanun tatbik sahasından yavaş yavaş kaldırıldı. Ve unutuldu.

1871 de meclis, cumhurreisini, İdari hizmetlere memurların kabulü hakkında talimat ihzar etmek, ve yaş, sıhhat, karakter, bilgi ve kabiliyetlerine göre tayin yapmak selâhiyeti ile teçhiz etti.

1883 kanunu bugün Amerikan idaresinin temel taşını teşkil etmektedir. Bir çok statüler bu kanunun bazı hükümlerini değiştirmekle beraber kat'î bir tadil yapılmış değildir. Kanun bir memurun komisyonu tesis etmiş, bu komisyona nizamname ve talimatnameler yapmak selâhiyetini vermiş, memurların siyasî faaliyetleri hakkında bazı tahditler vazetmiş, ve cumhurreisini kanun sahasını zaman zaman genişletmek hususunda selâhiyetlerle mücehhez kılmıştır.

Federal hükümette, ehliyet sisteminin inkişafı nadir is-

tisnalarından sarfinazar hep icraî kararlar ve emirlerle olmuştur. Yalnız, meclis, ehliyet sistemini, kanunu esasının cumhurreisine Senanın rızasının almak suretile tayin selâhiyetini verdiği memurlara teşmil etmek arzusunu izhar etmemektedir. Bir çok memurlar vardır ki bunlar hâlâ siyasî tayin usulüne tâbidirler. Hariciye memurları için ayrı hususî bir tayin sistemi mevcuttur. Federal hizmetleri tanzim etmek maksadile bir çok tâli statüler hazırlanmıştır. 1912 de neşredilen mühim bir statü memuriyetten azil metodunu tanzim ve bazı memurlara garantiler vazetmiştir. Bu statü ile aynı zamanda memurlar birlikleri de nisbeten tanınmıştır.

1919 da, önce devlet hizmetinde bulunup harbe giden memurlara eski vazifelerini temin eden bir kanun çıkarılmıştır. Memurin komisyonu da eski muharipler lehinde bir çok mukarrarat ittihaz etmiştir.

1923 tasnif kanunu Amerikan idaresinin ıslâhında mühim bir adım teşkil etmektedir. Bu kanunun gayesi, sağlam bir maaş ve ücret siyaseti kurmaktır. Bu ehemmiyetli işi başarmak üzere hususî bir daire tesis olunmuştur. 1928 senesi mevzuatı da bu hususta daha ileri bir adım olarak telâkki edilebilir.

Memurin komisyonu 1883 kanunu ile terfi imtihanları hususunda kendisine verilen selâhiyeti hiç kullanmamıştır. Her daire kendisine uygun gelen bir sistem takip etmektedir.

Grev hakkına ait mevzuat tamam değildir. Federal hizmet, böyle bir müşkülât karşısında kalmamıştı. Yalnız bazı belediye hizmetlerinde personelin greve teşebbüs ettikleri görülmüştür.

Amerikan mevzuatı İngilterede olduğu gibi şümullu selâhiyete malik ve tayin rejimini ıslâh eden bir Wihetley komisyonunu ve Fransadaki devlet şûrasının kazaî garantilerini derpiş etmemiştir.

Aşağıya nakledeceğim memurlar hakkındaki nizamname Amerikadaki memur rejimi hakkında bir fikir vermeğe kâfi gelecektir sanırım.

MEMURİN NİZAMNAMESİ

Neşri: 15 nisan 1903

Tadili: 1 mart 1923

Esas teşkilât kanunun, 1753 üncü maddesinin bahsettiği selâhiyet ve ikincikânın 1883 memurun kanununa uyarak cumhurreisi aşağıdaki ahkâmı vazetmiştir.

DİN VE SİYASET

1 — İntihabata müdahale memnuiyeti.

Hiçbir memur resmî otoritesini ve nüfuzunu bir intihaba müdahale veya bu intihabatın neticelerini tadil inaksa dile istimal edemez. Bu nizamnamenin ahkâmı ile maaşlı hizmetlerde bulunan kimseler, reylerini istedikleri gibi kullanmak ve siyasî mevzular üzerindeki fikir ve kanaatlerini hususî surette söylemekle beraber siyasî işlerde veya siyasî mücadelelerde faal rol oynayamazlar.

FASIL II Hizmetin Tasnifi

1 — Tasnif edilen hizmetin şumulü.

Tasnif edilen hizmet Amerika Birleşik Devletleri idaresindeki halen mevcut veya bundan sonra ihdas edilecek vazifelerde muayyen bir maaş veya ücretle veya diğer suretle çalışan halen mevcut ve bundan sonra tayin edilen veya istihdam edilecek bütün memur ve müstahdemleri ihtiva eder. Tayinleri, Senanın tasdikine vabeste kimselerle işçiler bu hükmün haricindedirler.

2 — İmtihan Mecburiyeti.

Tasnife tâbi tutulmuş maaşlı memuriyetlerde vazife gören hiç bir kimse, bu nizamnamenin hükümlerine tevfikân bir imtihan geçirmedikçe tayin, istihdam, terfi, nakledilemez. Meğer ki bu nizamname bu hususta istisnâî bir hüküm vadetmiş olsun.

3 — İmtihansız tayinler.

Devletteki istisnâî memuriyetlere, imtihansız veya müsabaka imtihanı ile tayin edilebilir. Tayin eden makam, istisnâî memuriyetleri, müsabaka imtihanlarına tâbi memuriyetler gibi doldurabilir.

4 — Üçüncü maddedeki hükme müsteniden imtihansız veya Meclisten çıkan bir kanunun bahşettiği salâhiyetle tayin edilen bir kimse komisyonun muvafakati veya kanunî bir hüküm mevcut olmaksızın müsabaka ile tayin olunan maaşlı bir memuriyete geçirilmiyecektir.

[5 inci madde işçilere, 6 inc madde müstahdimlere, 7 inci madde Posta ve Telgraf memurlarına, 8 inci madde yerliler arasındaki memurlara, 9 uncu madde zabıtlara ait hususî hükümler vazediyor.)

10 — Bazı hallerde âdî imtihanlar.

Komisyon iyi bir idarenin icabatı olarak herhangi bir memuriyetin müsabaka imtihanları ile doldurulması muvafık görülmiyen ahvalde müsabaka imtihanına müracaat etmeksizin bu mahalleri kapatmak salâhiyeti verebilir.

MADDE III

İmtihanlar

1 — Müsabaka imtihanları.

Komisyon tasnife tâbi memuriyetler için müsabaka imtihanları hazırlar. Bu imtihanlar pratik mahiyette olur. Ve taliplerin vaziyetlerine uygun olacak şekilde ve hizmet

icapları düşünülerek imtihanın zamanı ve yapılacağı yer tayin edilir.

2 — Alelade imtihanlar.

İyi bir idarenin icaplarına uyarak komisyon bazı hususlarda alelade imtihanlar tertip eder.

MADDE IV

İmtihan Daireleri

1 — Tayin ve vazifeler.

imtihan dairelerine zaruret hasıl olduğu takdirde komisyon, federal hizmette çalışan kimseler arasından bunların çalıştığı dairenin şefi ile müzakere ederek tayin yapar. Bu dairelerin âzası komisyonun gösterdiği vazifeleri yapacaktır. Bu vazifeleri ifa esnasında doğrudan doğruya komisyonun mürakabe ve emri altındadır. Bu âzının mesaisi bağlı bulundukları dairelerin mesaisinden madut olduğundan bunların mesai saatleri esnasında imtihan daireleri işleriyle meşgul olmalarına müsaade edilir.

2 — Filipin İdaresi.

Komisyon Filipin idaresi için lâzım olan muaveneti ifa ve imtihanları idare edecektir.

3 — İcra makamlarının imtihanlara karşı gösterecekleri kolaylık.

İcraî işlerle meşgul memurlar imtihanlar ve komisyonun diğer mesaisi hakkında muavenette bulunur. İcraî makamlar kendi dairelerinde bu hizmet için ayrı oda ihzar ve diğer ihtiyaçları temin edeceklerdir.

MADDE V

Namzetlerin vasıfları

1 — Vatandaşlık.

Amerika Birleşik Devletleri tabiiyetinde bulunmıyan hiç kimse imtihanlara giremez.

Ancak, usulüne tevfikân münhal bir vazifeyi doldurmak için komisyon tarafından ilân yapılır, fakat vatandaşlar arasında kabule şayan kimse mevcut olduğu müddetçe tayin edilemezler.

2 — İmtihanların icrası.

İmtihanların icrası yemin üzerine başlar. Ve bazı evsafa ihtiyaç gösterir.

3 — İmtihana ademi kabul.

Komisyon aşağıdaki sebeplere dayanarak bir namzedin imtihan talebini reddedebilir. Veya kabul eder.

a) Müracaatına takaddüm eden bir sene zarfında ahlâkî vaziyeti dolayısıyla hizmetten tard.

b) Bedenî ve fikrî vaziyeti talip olduğu vazifenin mahiyetiyle kabili telif olmazsa.

c) Suç işliyenler, suiistimal yapanlar, ahlâka münafî hareket edenler.

d) Kasten yalan beyanatta bulunanlar, sahtekârlık yapanlar.

e) Alkollü içkileri itiyat suretiyle ve fazla miktarda kullananlar.

5 — Yaş kaydı.

Komisyon asıl tayin makamının muvafakatiyle bu nizamnamenin gösterdiği imtihanlara girmek için muayyen yaş hadlerini değiştirebilir. Fakat 11 Temmuz 1919 kanununun tercih ettiği kimseler yaş haddine bakılmaksızın imtihana tâbi olurlar.

MADDE VI
Tasnif ve Tercih

1 — Tasnif.

imtihan kâğıtları 100 derece üzerinde tasnif edilir. İçindeki mevzular komisyonun tayin ettiği numaralarla numaralandırılır. Bundan başka harbe iştirak eden eski muhariplere, ve tecrübenin kıymet kazandığı memuriyetlerde kıdem sahibi olanlara imtihanlarda aldıkları numaralara ilâve yapılmak suretiyle yardım edilir.

2 — Tercih haddi.

Müsabaka imtihanına girenlerden 70 veya daha fazla numara alanlar tayin için tercih hakkına malik olurlar. Ve aldığı derece yazılarak listeye geçer.

3 — Tayin müddeti.

Muvaffak namzetlerin tayin müddeti bir senedir. Bu müddet namzedin listeye ithal edildiği tarihten başlar. Bu müddet komisyonun takdiri ile daha fazla uzatılabilir.

MADDE VII
Tayin

1 — Münhalleri doldurma metodu.

Tasnife tâbi maaşlı ve müsabaka imtihanlarından istisna edilmiyen memuriyetlere nakil, terfi suretiyle doldurulmadıkça ancak aşağıda gösterilen eşkâl dahilinde tayin yapılabilir.

a) Tasdik.

Tayin makamı tayin talebinde bulunacak, komisyonda, ve her mahale üç isim göstermek suretiyle tayin yapılacak münhal memuriyetler listesini tanzim edecektir. Eğer komisyon karar verirse böyle bir seçme ameliyesine lüzum görülmeden tayin makamı tayin yapar. Tayin es-

nasında cinsiyetin bir tesiri olmaz. Eğer memuriyette namzedin cinsiyeti tayin edilmiş olursa bu kayda itba olunur.

b) Seçme.

Tayin yapan makam ilk münhal memuriyet için en çok üç isim üzerinden seçmeyi yapacaktır. İkinci münhal için diğer üç yüksek derece alan namzet arasından seçim yapılır. Üçüncü ve diğer münhal aynı minval üzere doldurulur.

c) Namzetlik.

Tayin için seçilen kimse ilk altı ay namzet olarak geçirir. Fakat komisyon veya alâkadar daire bazı memuriyetlerin namzetlik müddetini talimatname ile bir sene olarak tesbit edebilir. Bu müddet zarfında namzedin hattıhareketi ve kabiliyeti âmiri için kanaat bahşolmazsa namzet yazılı bir mektupla ve esbabı mucibesi gösterilmek şartıyla işten çıkarılır.

Namzetlik devresini geçiren namzet kat'î olarak memuriyete geçmiş sayılır.

MADDE VIII *Muvakkat Tayin*

1 — Komisyon tarafından imtihan yapılmaksızın muvakkat tayin âmme menfaati icap ettirmedikçe, o da, komisyonun kalilî müsaadesi alınmak şartıyla müsabaka imtihanına açık memuriyetlere yapılmıyacaktır. Bu istisnaî vaziyet de ancak muayyen bir devre içindir. Ve hiç bir surette komisyonun kalilî müsaade ve tasdiki olmaksızın bu müddet 30 günü geçemez. Eğer bir münhal memuriyet terfi veya nakil suretiyle doldurulur ve bu vazife komisyonun tasdik formalitesine dahil olmazsa böyle bir muvakkat memuriyet komisyonun kalilî muvafakati olmaksızın 30 günden fazla devam edemez.

Madde IX

İadei memuriyet

1 — Şerait.

Bir kimse müsabakaya açılmış bir memuriyetten veya müsabakaya açılmış memuriyetten naklen veya terfian geçtiği vazifeden bir kabahat işlemeyen ayrılır veya icraî hizmetlerde diğer bir vazife kabul ederse komisyonun aşağıdaki şeraite tevfikân vereceği müsaade üzerine tekrar iadei memuriyet edebilir.

a) bir kimse ancak ayrıldığı daire veya müstakil hükümet müessesine tekrar alınabilir ve bu da ayrıldığı tarihten bir sene zarfında olur.

Komisyon ve tayin eden makam umumî menfaatin hususî tasarrufu icabettirdiğine müstereken kani bulunurlarsa komisyon bu kimsenin her hangi bir memuriyete kabulü için müsaade verebilir ve aynı zamanda bu hususta bazı müddetler tayin edebileceği gibi takyîdat da yapabilir.

b) Büyük Harbi müteakip, veya İspanya harbinden veya Almanya ile harpten sonra bir kimse namus ve şerefle askerî hizmetinden ayrılırsa, dul karısı veya bu harplerde çalışan hastabakıcılar veya bu suretle harpten ayrılmış malûl gazilerin karıları ayrılma tarihinden itibaren beş sene içinde tekrar memuriyete alınabilir.

Komisyon ve tayin eden makam âmmе menfaatinin icabatını bu müddet takyîdatına lüzum göstermiyecek şekilde addederler ve müstereken buna kani olurlarsa bu iade bilâ müddet yapılabilir.

c) 22 mayıs 1920 tarihli kanuna tevfikân maluliyeti sebebiyle tahsisata tâbi olarak ayrılan bir memur eski dairesine malûliyetinin ref'i hasebile geçebilecek ve çalışabilecek vaziyette ise hizmetin her hangi bir yerinde bir vazifeye tayin edilebilir. Bu hususta memurun kanunlarının takyîdat ve şeraitine tâbi olur.

d) Yukarıdaki guruplara dahil hiç kimse ayrıldığı me-

muriyette meşrut olan imtihanlardan ayrı imtihanlara tâbi olan memuriyetlere tekrar kabul edilemez.

Madde X

Nakil

Nakil aşağıdaki ahkâma tâbidir:

1 — Terfi suretile.

Her hangi derecedeki aşağı sınıfların üstünde müsabakaya açık bir memuriyete nakil yapılmak için tayin eden makamın bu memuriyetin terfi ile doldurulamayacağını tasdik etmesi lâzımdır. Fakat komisyon, daire reisinin muvafakatini almak şartile, bu daire içinde veya bu daireye âtbi hizmetlerde tatbik edilecek talimatı kabul eder. Komisyon her hangi bir derecedeki aşağı sınıfın hangisi olduğunu tayin eder.

2 — İstisnaî memuriyetten müsabakaya acık memuriyete.

Müsabaka imtihanına dahil olmaksızın tasnife tâbi bir memuriyete tayin edilen kimse tasnife tâbi olmıyan bir hizmette çalışan bir memur, veya A ve B sedülünde çalışan bir memur, müsabaka imtihanına açık bir memuriyete bu nizamnameye tâbi hükümler dahilinde nakledilebilirler.

3 — Tekrar nakil.

Her hangi bir memur evvelce çalıştığı bir vazifeye tekrar getirilebilir.

1 — Amerika birleşik devletleri icraî ve adlî hizmetlerinde çalışanlar.

2 — Teşriî hizmetlerde çalışan.

3 — Bir devletin, vilâvetin, belediyein veya ecnebi bir devletin ihtisaas taallûk eden servislerinde çalışanlar.

Bu gibi nakiller bu nizamnamenin sekizinci maddesinin b, c, d, e, fıklarındaki hükümlerine müracaat edilmek-

sizin yapılır.

a) Kat'î tayin.. Kat'î surette tayin edilmiş olmalı.

b) Yaş tahdidi. Nakli teklfi edilen memuriyet için yapılacak imtihanla meşrut yaş kayıtları içinde bulunmalı.

c) Nakli teklif edilen memuriyet için lâzım olan tecrübe, bilgi ve evsafa malik olmadıkça nakledilmiyecektir. Bundan başka bu münhal yerin nakilden başka tayin veya terfi suretile doldurulmasında hizmet bakımından bir mahzur bulunmamalıdır.

9, 10, 11, 12, 13 üncü fıkralar Filipin, Portoriko, Panama, denizi aşırı memleketlere ait hususî ahkâmı ihtiva eder.

1— Müsabaka imtihanları.

Müsabaka imtihanlarına faydalı ve tatbikat bakımından uygun olduğu müddetçe terfi hususunda müracaat edilir.

2— Tahdidat.

Terfi sistemini idare eden talimat vazedilinceye kadar terfiler komisyonun muvafakatine iscinad etmeksizin herhangi bir şekilde yapılabilir. Bu hususta terfii yapan makam aşağıdaki takyidata riayet eder:

a) Yaş kaydi.

b) Dühul imtihanları ayrı olan vazifeler için terfi mevzuu bahseldüğü zaman terfi edecek kimse komisyon huzurunda bir imtihana tâbi olur.

c) Hintliler idaresinde çalışan bir kimse dahiliye nazırının muvafakati ile imtihansız terfi ettirilebilir.

d) Komisyonun kabli muvafakati müstesna olmak üzere hiç bir memur namzedlik devresi esnasında terfi edemez.

3— Tavsiyeler.

Hiç bir memur hakkında emir ve murakabe vazifesi selâhiyeti ile mücehhez âmirden maada kimseler tarafından terfi için yapılan tavsiyeler kabul edilmeyecektir. Bu tav-

